

pre - menná predpona s významom pred-, nad-; pozri *prefigurácia*

prebal knižný - knižný prebal

prebýjaný ornament - vybýjaný ornament/beschlagwerk/podbýjaný ornament

Prebohaté hodinky vojvodu z Berry - franc. *Belles heures Jeana de France, duc de Berry/Belles heures Jeana de Berry*„*Les très riches heures du Duc de Berry*“; čes. názov „Prebohaté hodinky vévody z Berry“; pozri *hodinky*

www: iluminovaný rukopis knihy hodín modlitieb zo začiatku 15.st., špeciálne pre pobožnosti venované *Panne Márii* (pozri *mariolatria*); rukopis bol určený pre súkromné potreby Jeana Francúzskeho, vojvodu z Berry; sú jedným z najslávnejších rukopisov stredoveku a len veľmi málo kníh *Hodíniek* je tak bohato zdobené ako *Belles heures*; každá ich časť je prispôbená osobným prániam vojvodovho patróna; Belle heures majú všetky prvky ostatných *hodíniek*, ale navyše každá časť *Belles heures* obsahuje rad príbehov, ktoré tvoria cyklus a čítajú sa ako obrázkové knihy; spolu s *Très Riches heures*, ktoré boli tiež zhotovené pre vojvodu z Berry, sa *Belles heures* radia medzi veľké majstrovské diela stredoveku; v čase, keď vojvoda z Berry žil, bolo Francúzsko nestálou krajinou spustošenou storočnou vojnou, *čiernou smrťou*, povstaniami a vzburami; bolo rozdelené medzi súperiacimi rodmi Burgundanov a Arnagnacsov, vládol mu šialený kráľ Karol VI., ktorý po sebe zanechal nestabilné Francúzsko; napriek tomu vojvoda z Berry a strýko Karola IV. stavali veľa hradov a boli zadávateľmi mnohých umeleckých diel; vojvoda z Berry vlastnil jednu z najväčších umeleckých zbierok svojej doby; bol veľkorysým mecenášom a *zberateľom* kníh; zamestnal bratov Hermna, Paula a Jeana z Limburka ako iluminátorov; je známe, že *Belles heures* boli vytvorené pre Jeana de Berry, pretože majú nápis podľa Jeana Flamela, vojvodovho pisára: „princ John, ..., vojvoda z Berry ...“; vojvodov *znak* a *motto* sa nachádza na niektorých stránkach a ilustráciách; majú aj niekoľko zobrazení vojvodu z Berry; o autoroch rukopisu neexistujú dokumenty, avšak iluminátorská práca je prisudzovaná Paulovi, Hermanovi a Jeanovi z Limburka a radu asistentov; rukopis zostal v držbe vojvodu z Berry až do jeho smrti v roku 1416; potom ho kúpila Yolanda Aragonská, kráľovná Sicílie a vojvodkyňa z Anjou; roku 1954 to bolo kúpené J. D. Rockefellerom Juniorom, barónom Maurice Rothschildom s úmyslom venovať pamiatku *Metropolitan Museum of Art* v *New Yorku*; rukopis *Belles heures* zostáva iba kompletnou knihou, čo vzišla z rúk bratov Limbourgovcov; rukopis *Très Riches heures* je nedokončený; pozri *bratia z Limburgu*

-v súvislosti s heslom *gotické umenie*: v 14.-15.st. sa rozšírila obľuba *hodíniek*; za najvýznamnejšie sú považované *Hodinky vojvodu z Berry* (1413-16), ktoré iluminovali bratia Paul, Jean a Armand z Limburgu (pozri *bratia z Limburgu*); pozri *mecenáš*, *falzum*, *záhrada lásky*, *hodinky*, *dielo literárne*; *breviár Grimaldi*

-na záberoch zámku v pozadí *mesačných obrazov* v *Hodinkách vojvodu z Berry* je pravdepodobne *Louvre*

http://hu.wikipedia.org/wiki/Limbourg_testv%C3%A9rek

<http://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1t%C3%A1n>

<http://hu.wikipedia.org/wiki/S%C3%A1t%C3%A1n>

[http://fr.wikipedia.org/wiki/Miniature_\(enluminure\)](http://fr.wikipedia.org/wiki/Miniature_(enluminure))

[http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F\(%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BA\)](http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F(%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BA))

<http://sk.wikipedia.org/wiki/Marec>

<http://www.facsimilefinder.com/facsimile/72/belles-heures-of-jean-duke-of-berry>

<http://www.facsimilefinder.com/facsimile/39/petites-heures-of-the-duke-of-berry>

http://en.wikipedia.org/wiki/Tr%C3%A8s_Riches_Heures_du_Duc_de_Berry

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8585018677/in/photostream/>

https://fr.wikipedia.org/wiki/Les_Tr%C3%A8s_Belles_Heures_de_Notre-Dame

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BF%D0%BD%D1%8B%D0%B9_%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2_%D0%B3%D0%B5%D1%80%D1%86%D0%BE%D0%B3%D0%B0_%D0%91%D0%B5%D1%80%D1%80%D0%B8%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE

https://www.google.sk/search?q=Tr%C3%A8s+Belles+Heures+de+Notre-Dame&espv=2&biw=1850&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwim7-6m7f_LAhXJYpoKHekYDfEQsAQIGQ&dpr=1

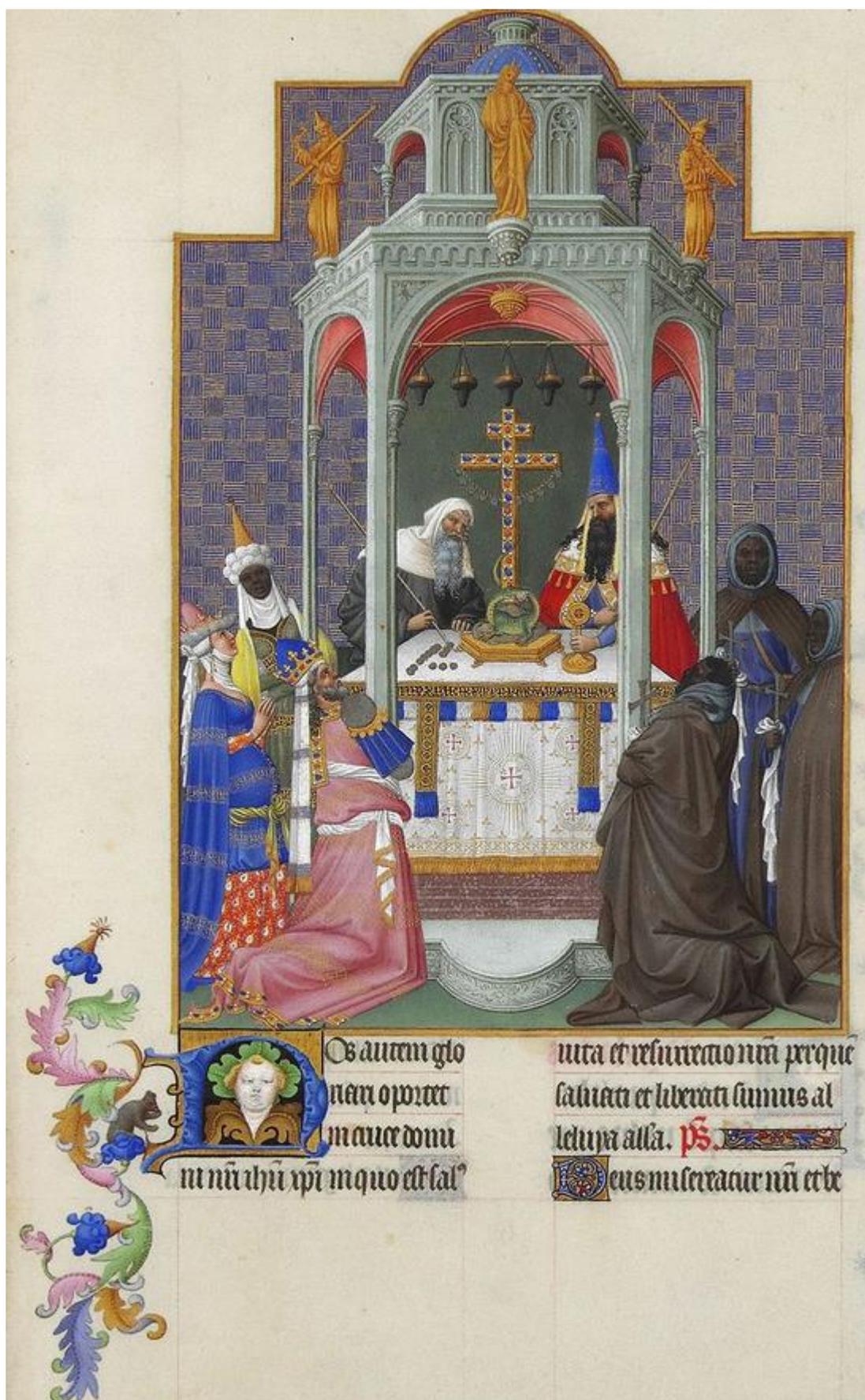
Neznámy autor: Madona (Maria Lactans, Prebohaté hodiny vojvodu z Berry, 1413-1416)

Jacquemart de Hesdin: Nesenie kríža (Prebohaté hodiny vojvodu z Berry, 1384-1409)

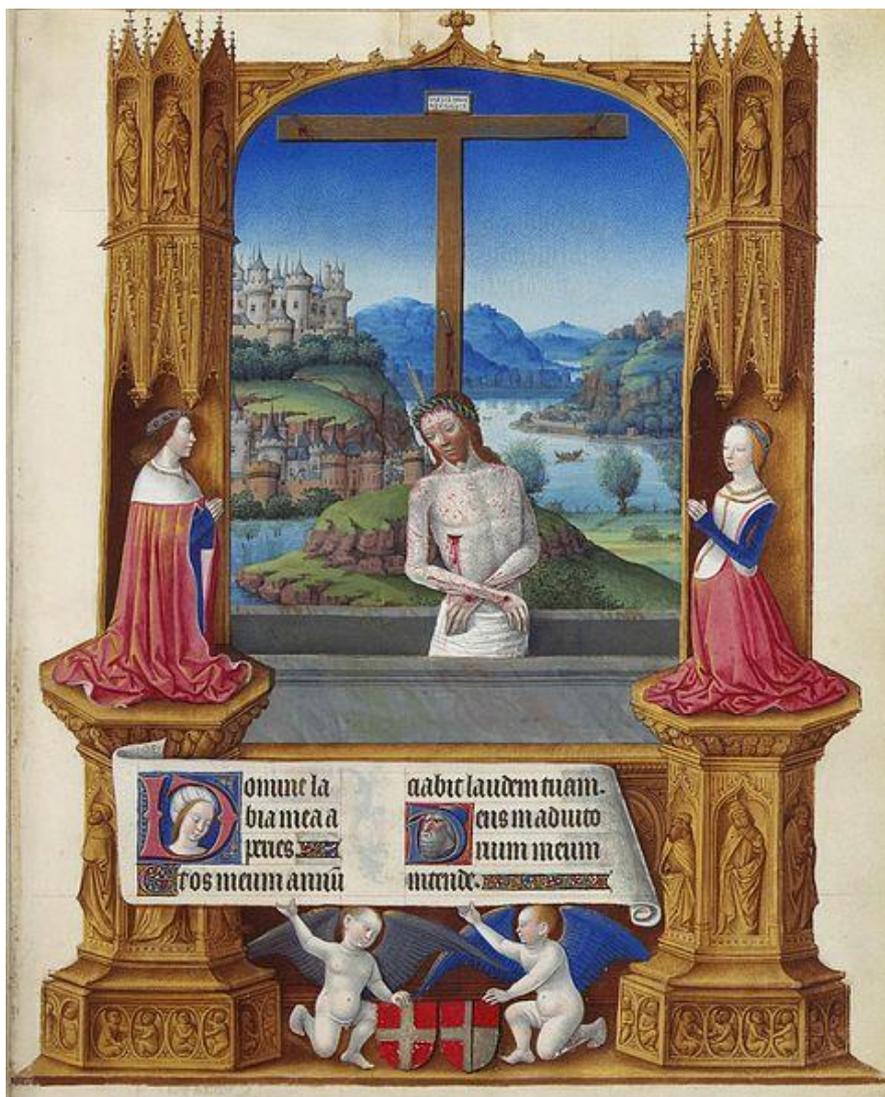
Jean Pol a Herman z Limburgu: Zvestovanie (Prebohaté hodiny vojvodu z Berry, 1406/8-1409)

J. Colombe: Povýšenia svätého Kríža (Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 1485 a 1486)

J. Colombe: Traja mládenci v ohnivej peci (Les Très Riches Heures du duc de Berry, 15.st.)

Jean Colombe: Muž bolesti (Hodinky vojvodu z Berry, 1485 a 1486)

Jean Colombe: Boh stvoriteľ rýb a vtákov (Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 1470-1480)

Jean Colombe: Trýznivé peklo (Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 14.st.)

J. Colombe: Orodovaná modlitba (Hodinky vojvodu z Berry, 1485 a 1486)

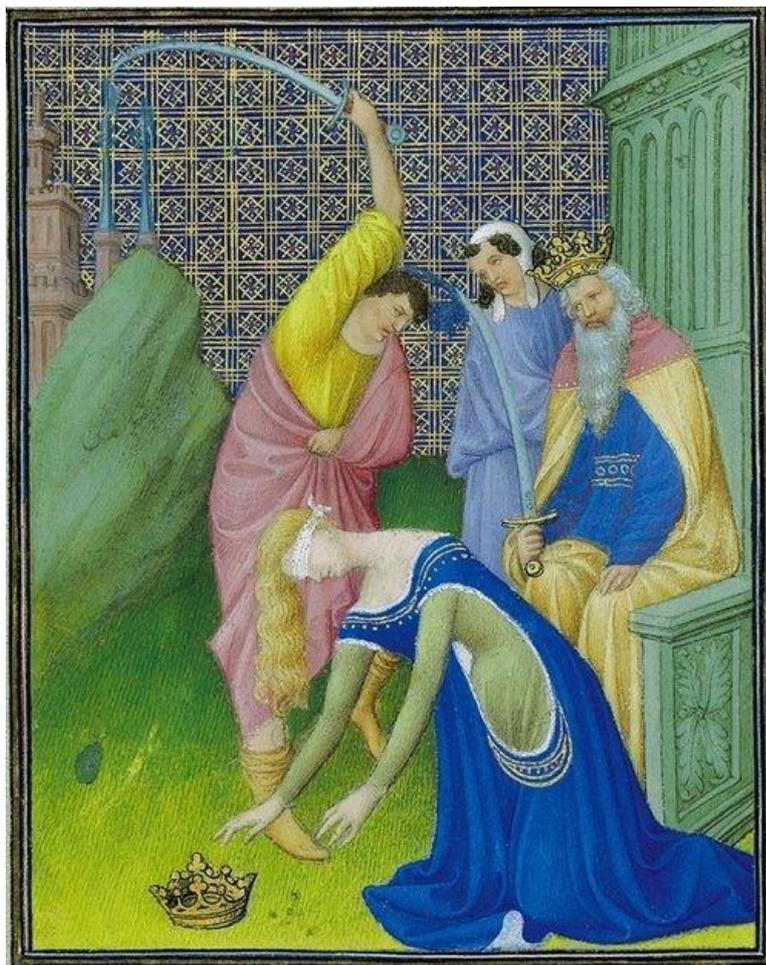
Bratia z Limburgu: Uctievanie boha bratmi z Limburgu (iluminácia z Hodiniek vojvodu z Berry, 1485-1486)

Bratia z Limburgu: Predstavenie Panny Márie v chráme (iluminácia z Hodiniek vojvodu z Berry, 1485-1486)

J. Colombe: Iluminácia (Hodinky vojvodu z Berry, 1410)

Herman, Paul a Jean Limbourg: Smrt' sv. Kataríny (Hodinky vojvodu z Berry, 1410)

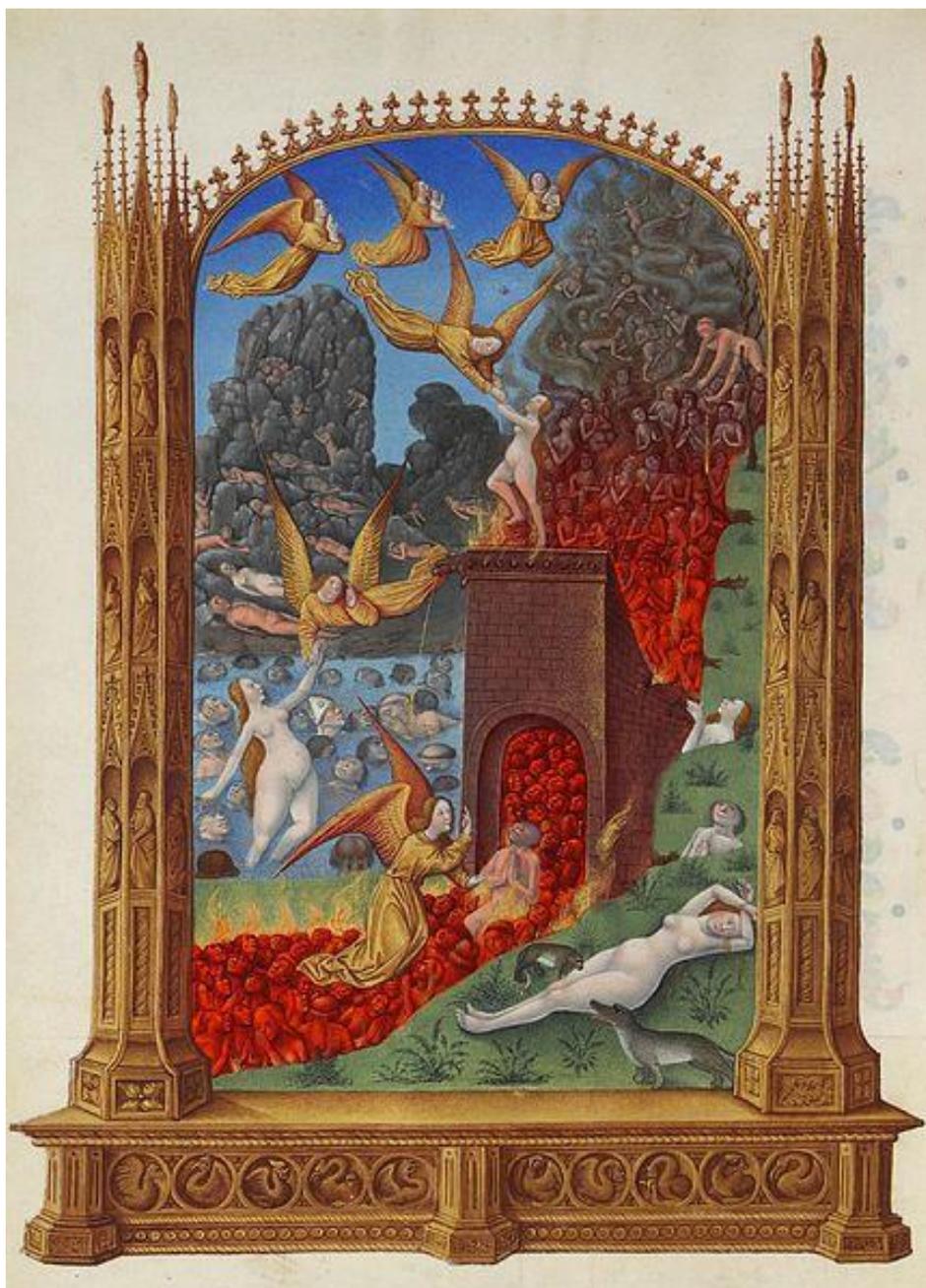
Anatómia muža a zverokruh (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Pohreb Raymonda Diocrès (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Turíce (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Očistená duša z očistca (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Bratia z Limburgu: Šalamún kontroluje stavbu jeruzalemského chrámu (Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 1412-1416)

Bratia z Limburgu: Uvedenie Panny Márie do chrámu (1485-1486)

Bratia z Limburgu: Rajská záhrada (1411-1416)

Krst svätého Augustína (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Narodenie Krista (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Bratia z Limburgu: Peklo (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

Bratia z Limburgu: Sv. Ján na ostrove Patmos (Hodinky vojvodu z Berry, 1411-1416)

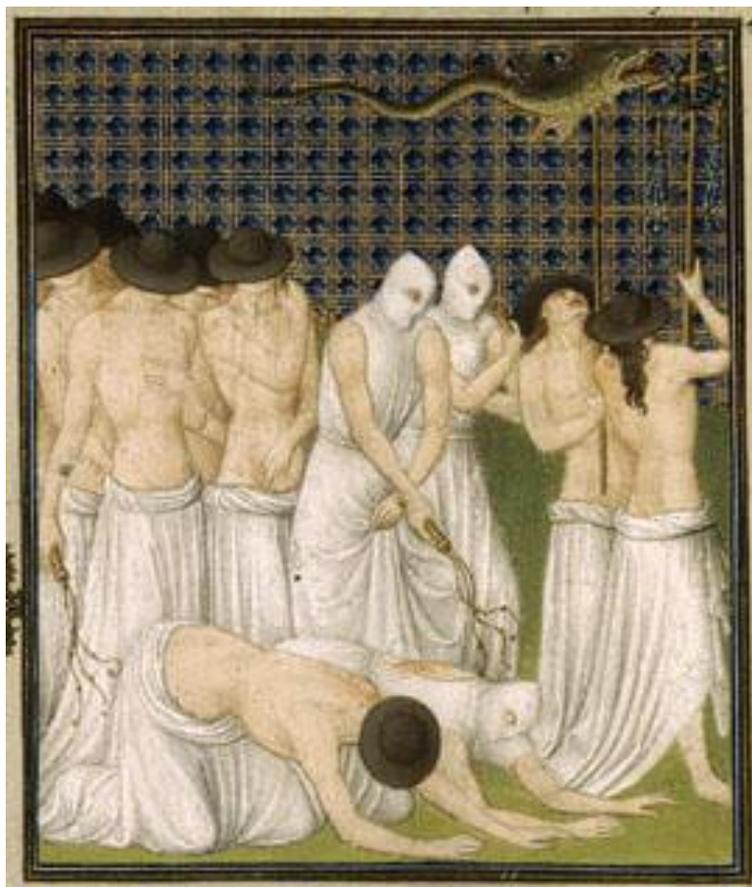
Vzkriesenie mŕtvych (Hodinky vojvodu z Berry, 1413-16)

Posledný súd (Hodinky vojvodu z Berry, 1413-16)

Klaňanie troch kráľov (Hodinky vojvodu z Berry, 1413-1416)

Sprievod flagelantov (Hodinky vojvodu z Berry, 1413-16)

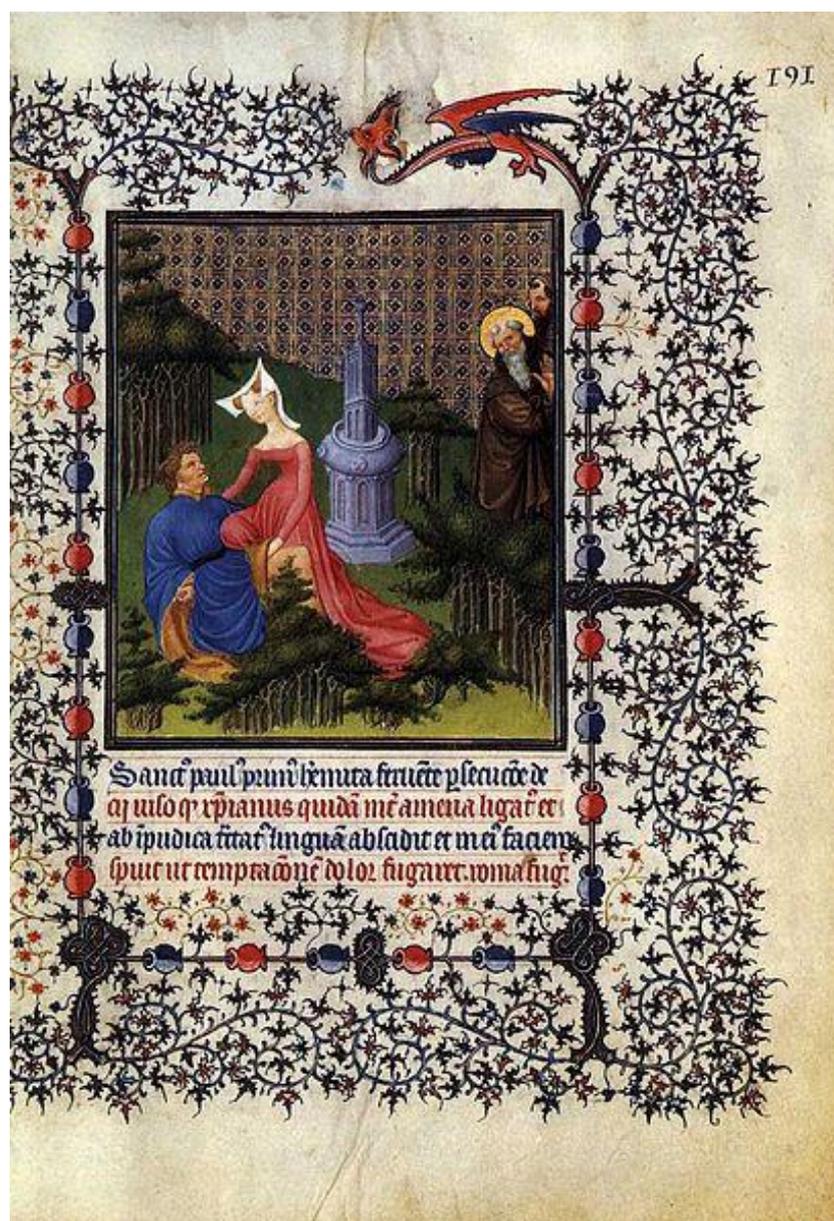
Bratia z Limburgu: Zvestovanie (Belles Heures of Jean de Berry, 1405-1409)

Bratia z Limburgu: Ukrižovanie (Belles Heures of Jean de Berry, 1405-1409)

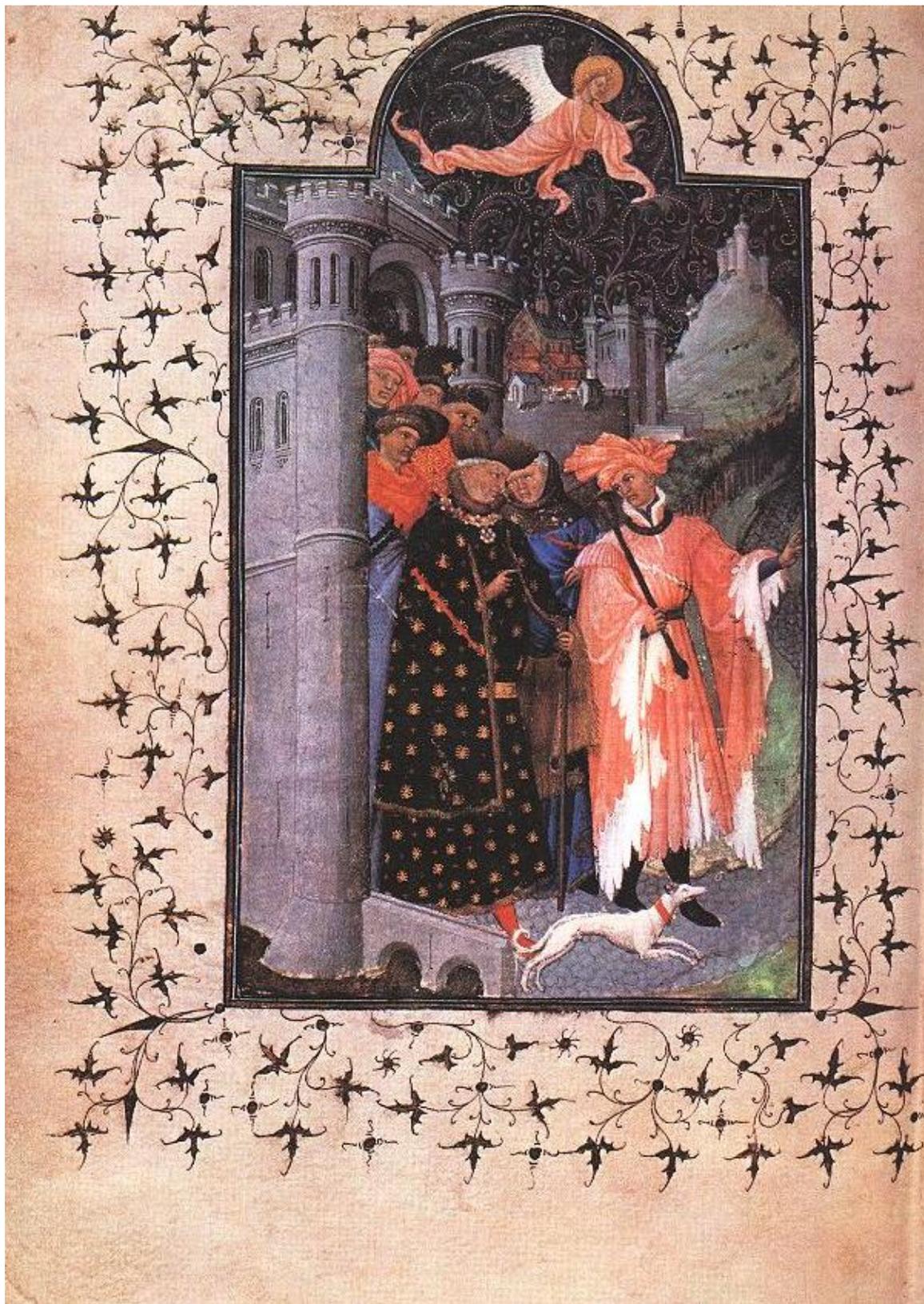
Bratia z Limburgu: Zázrak sv. Mikuláša. Mikuláš utiňuje búrku (Belles Heures of Jean de Berry, 1405-1409)

Bratia z Limburgu: Príbeh svätca

Bratia z Limburgu: Vojvoda z Berry (detail z mesačného obrazu Január, Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 1412-1416)

Bratia z Limburgu: Vojvoda z Berry ide na púť (Hodinky vojvodu z Berry, 1412-1416)

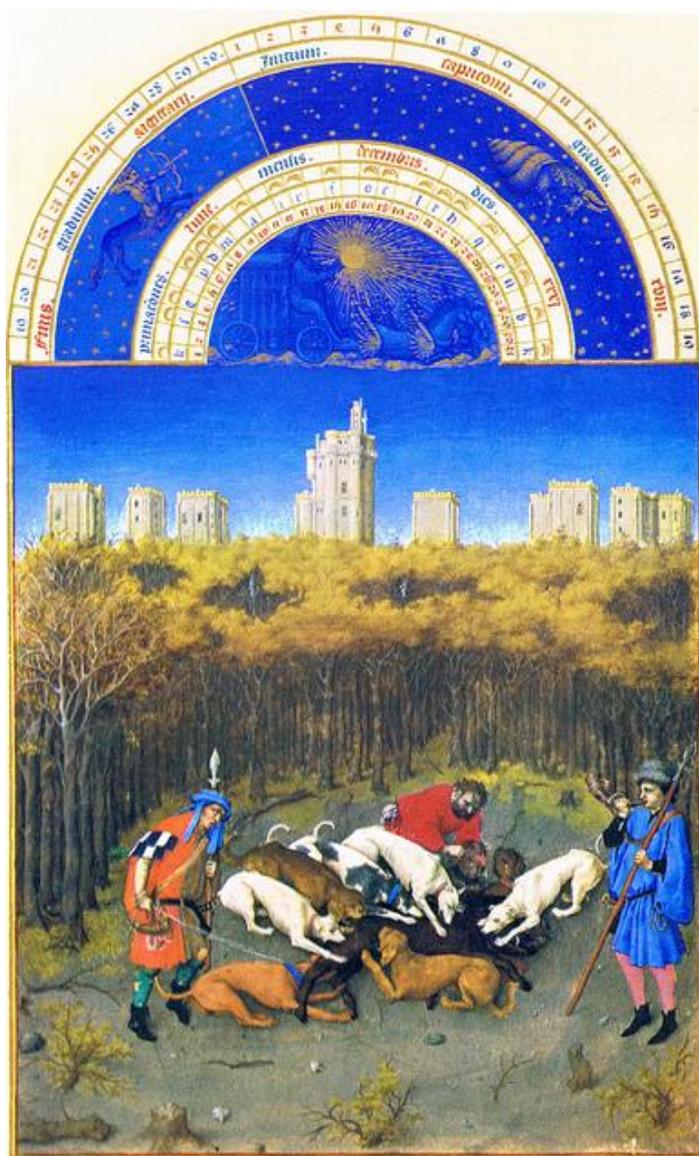
Neznámy miniaturista: Vojvoda z Berry v modlitbe (Hodinky vojvodu z Berry, 1380-1390)

Jean Colombe: Orodovná modlitba (Prebohaté hodinky vojvodu z Berry, 1485-1486)

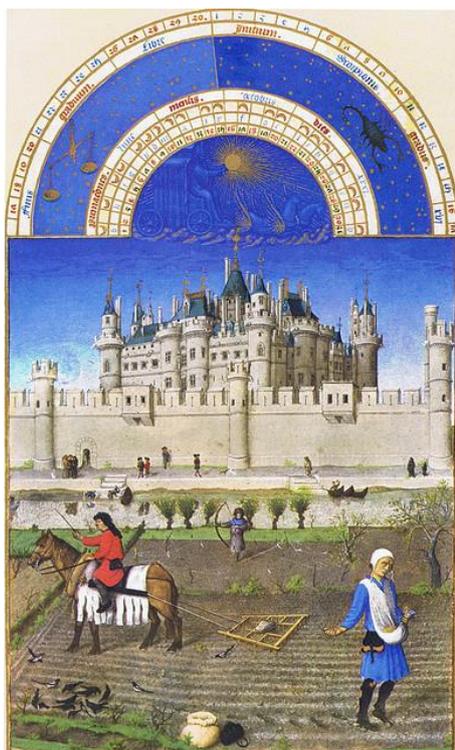
Bratia z Limburgu: Smrť Panny Márie

Paul z Limburgu: December (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

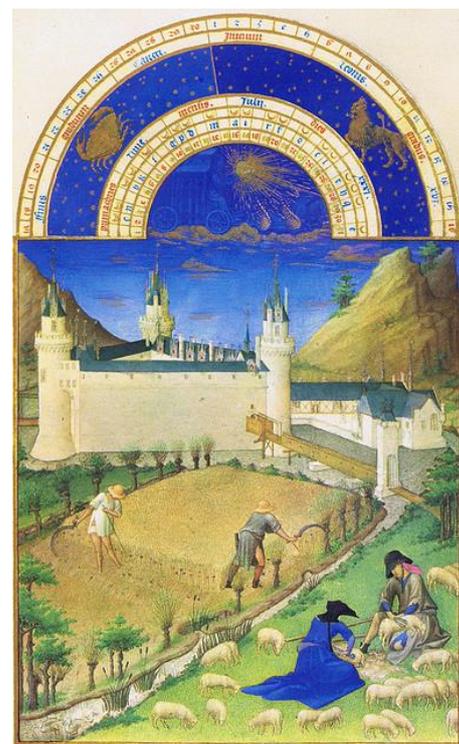

J. Colombe: November. Pásenie ošípaných a zber žalud'ov (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1485-1486)

Paul z Limburgu, J. Colombe: Október (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Paul z Limburgu, J. Colombe: September (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

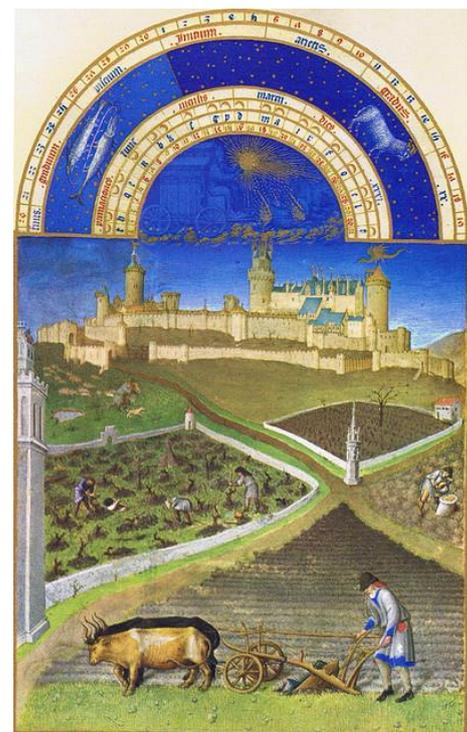
Jean z Limburgu: August (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Paul z Limburgu: Júl (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

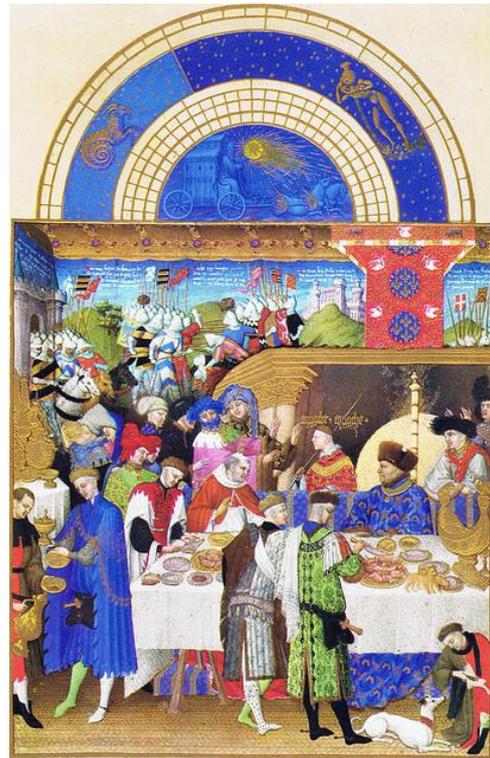
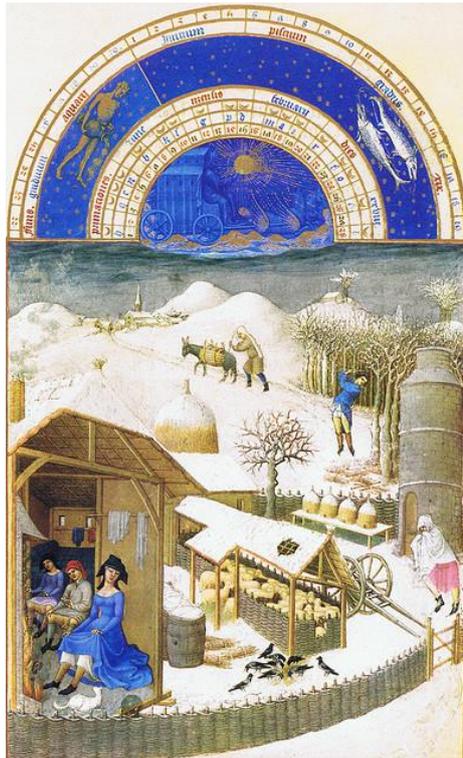
Paul z Limburgu, Jean Herman a J. Colombe: Jún (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Jean z Limburgu: Máj (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Jean z Limburgu: Apríl (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Paul z Limburgu, J. Colombe: Marec (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Paul z Limburgu: Február (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

Jean z Limburgu: Január. Domácnosť vojvodu z Berry (mesačný obraz z Hodiniek vojvodu z Berry, 1412-1416)

precisionizmus - výtvarný štýl, ktorý vznikol v USA v 20. rokoch 20. st.; trval iba desaťročie, lebo keď sa priklonil k *abstrakcii*, stratil svoju jedinečnosť; precionizmus bol priamo inšpirovaný kubizmom, ktorý v USA nenašiel toľko priaznivcov ako v Európe; precisionizmus je známy aj pod názvom *kubistický realizmus* alebo *kuborealizmus*; ďalším umeleckým smerom, ktorý ovplyvnil precisionizmus, bol bezpochyby *futurizmus* a jeho oslava pohybu a techniky; precisionisti takmer bezvýhradne glorifikovali modernú techniku, v ktorej videli jedinou nádej k rozvoju ľudstva v 20. st.; mnoho historikov považuje precisionizmus iba za snahu Američanov vytvoriť si vlastný kubizmus, bolo by však chybou nepriznať precisionizmu jeho významné miesto v rozvoji abstrakcie ako v Spojených štátoch, tak aj v Európe; typickým výtvarným štýlom precisionizmu bolo zobrazenie reality tak, aby sa kládol dôraz na jej *geometrické* formy; na svojich plátnach sa zameriavali predovšetkým na objekty, ktoré sa vyznačovali istou industriálnosťou či mechanickosťou; boli to rôzne továrne s vysokými komínmi, vodojemy, sýpky, výškové budovy; tieto objekty potom zjednodušovali do jednoduchých geometrických foriem, ktoré maľovali jasnými a čistými farbami (oproti tomu kubistické obrazy sú väčšinou namaľované v jednom farebnom tóne); na ich obrazoch takmer nikdy nie sú zobrazené žiadne oživujúce prvky, chýba na nich príroda aj ľudia; v čase hospodárskej krízy americkí umelci prostredníctvom svojich plátien ukazovali svoju nádej a pýchu na americký priemysel, ktorý bol pre nich symbolom sily a úspechov Spojených štátov amerických; zakladateľom precisionizmu bol *Ch. Demuth*

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=cs&u=http://www.allposters.cz/-st/Precisionismus-Plakaty_c54327_.htm&prev=/search%3Fq%3Dprecisionismus%26espv%3D210%26es_sm%3D93

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=cs&u=http://www.allposters.cz/-st/Precisionismus-Plakaty_c54327_.htm&prev=/search%3Fq%3Dprecisionismus%26espv%3D210%26es_sm%3D93

http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=141

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=cs&u=http://www.allposters.cz/-st/Precisionismus-Plakaty_c54327_.htm&prev=/search%3Fq%3Dprecisionismus%26espv%3D210%26es_sm%3D93

http://www.allposters.cz/-sp/and-the-Home-of-the-Brave-1931-Plakaty_i10326788_.htm

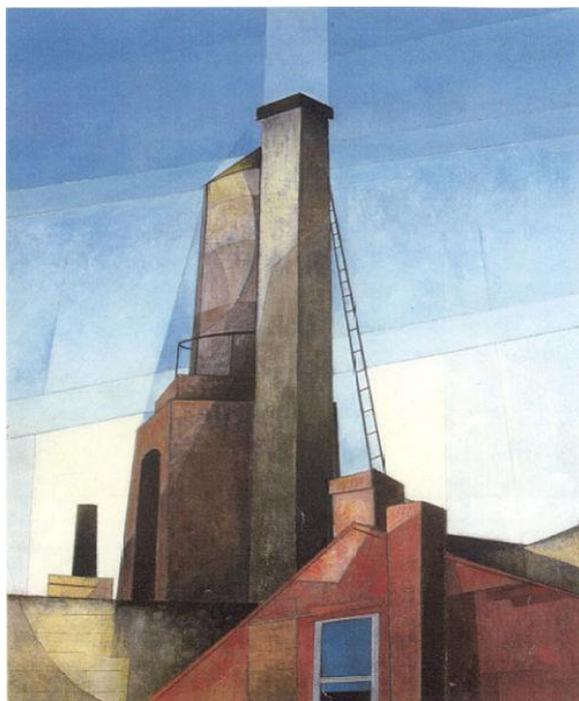
G. C. Copeland	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1091
Crawford Ralston	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1086
Criss Francis	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1087
Preston Dickinson	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1092
Driggs Elsie	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1090
Horter Earle	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1088
O 'Keeffe Georgia	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=512
Schamberg Morton	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=1093
Sheeler Charles	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=355
Wyeth Andrew	http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=141

Ch. Demuth: Strechy a kostolná veža (1921)

Ch. Demuth: Môj Egypt (1927)

Ch. Demuth: Aucassius a Nicolette (1921)

predbranie - zvláštne *opevnenie* predsunuté pred *bránu*

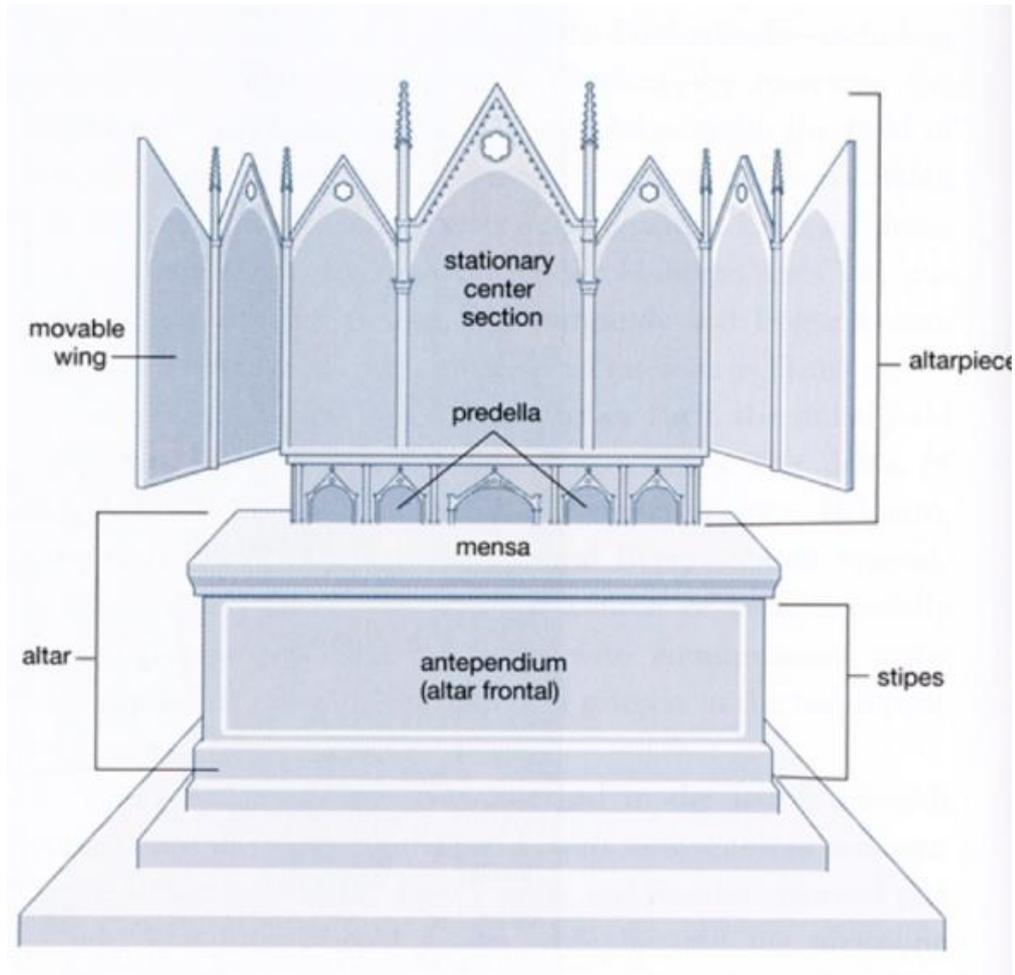
pred - v zloženinách slov s miestnym významom: *ante*

predavač - pozri *obchod*

preddejinné umenie - *praveké umenie*

predella - nosný článok medzi oltárnou *mensou* s *retáblom*; oltárny stupeň na *mense*, *oltárny nadstavec*, často rezaný alebo maľovaný (dosky s biblickými výjavmi, *svätci*); určený ako *relikviár* a podstavec pre pevnú *oltárnu skriňu*; užívaný od 13.st.; jednou z prvých bola predella pre Ducciov oltár Maestá (1311)

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Predella>

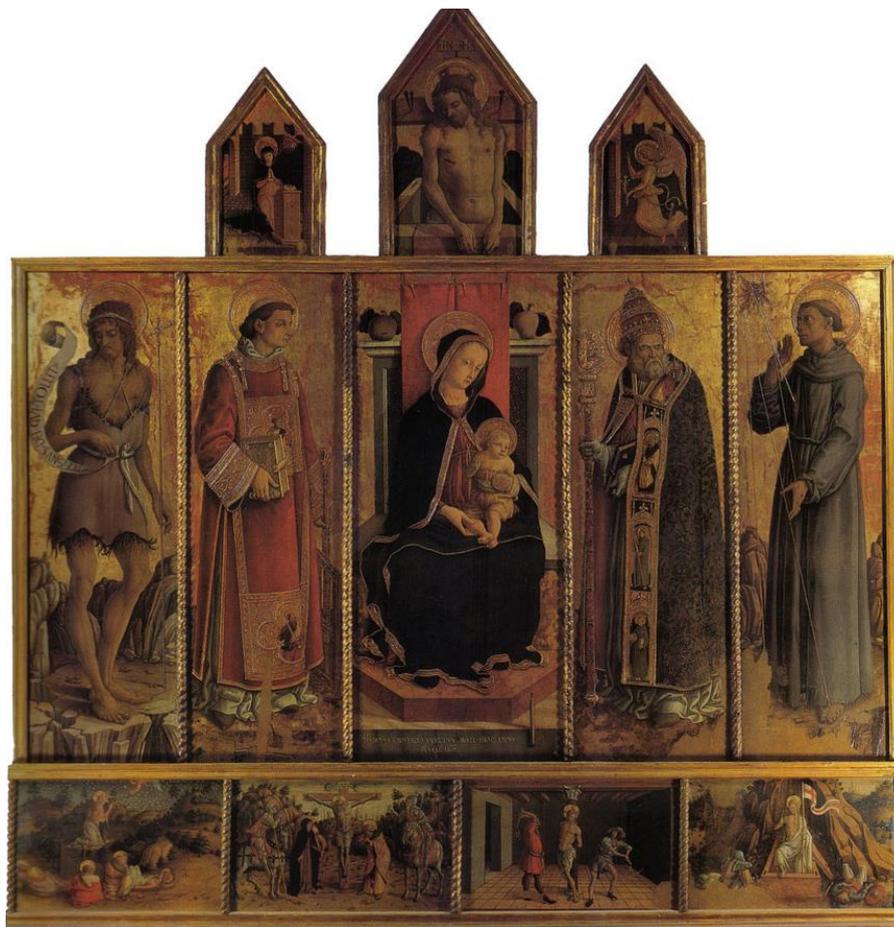
predella (časť oltára) - časť oltára nad retabulom, ktorá leží na oltárnej *mense*; vyskytuje sa od 15.st. a jej predná strana býva zdobená maľbou alebo drevorezbami; niekedy slúžila aj ako *relikviár* alebo plocha, na ktorú sa stávali svietniky; výzdoba predely a retabula spravidla tvoria jeden celok, na predele často bývajú znázornené výjavy Poslednej večere; po Tridentskom koncile sa v *rímskokatolíckej cirkvi* na predelu umiestňoval *tabernákulum*

-v neskorších stredovekých a renesančných oltároch, kde hlavný panel sa skladal zo scény s veľkými statickými obrazmi, bolo normálne, aby zahŕňal predelu s malými naratívными obrazmi zachytávajúcimi udalosti zo života donátora, či života Krista, Panny Márie alebo svätca; typických bolo tri až päť malých scén, v horizontálnom formáte; tieto zobrazenia boli významné pre históriu umenia, lebo umelec mal väčšiu voľnosť než v hlavnom paneli z pohľadu ikonografických konvencií; malé obrazy bolo vidieť iba z blízka, boli oveľa viac dramatické, najmä v manierizme; predely sa zriedkavo objavovali v pol. 16.st.; v súčasnosti sú často oddelené od oltárov a sú v múzeách

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Predella_\(%C4%8D%C3%A1st_olt%C3%A1%C5%99e\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Predella_(%C4%8D%C3%A1st_olt%C3%A1%C5%99e))

G. da Fabriano: Klaňanie troch kráľov (1423)

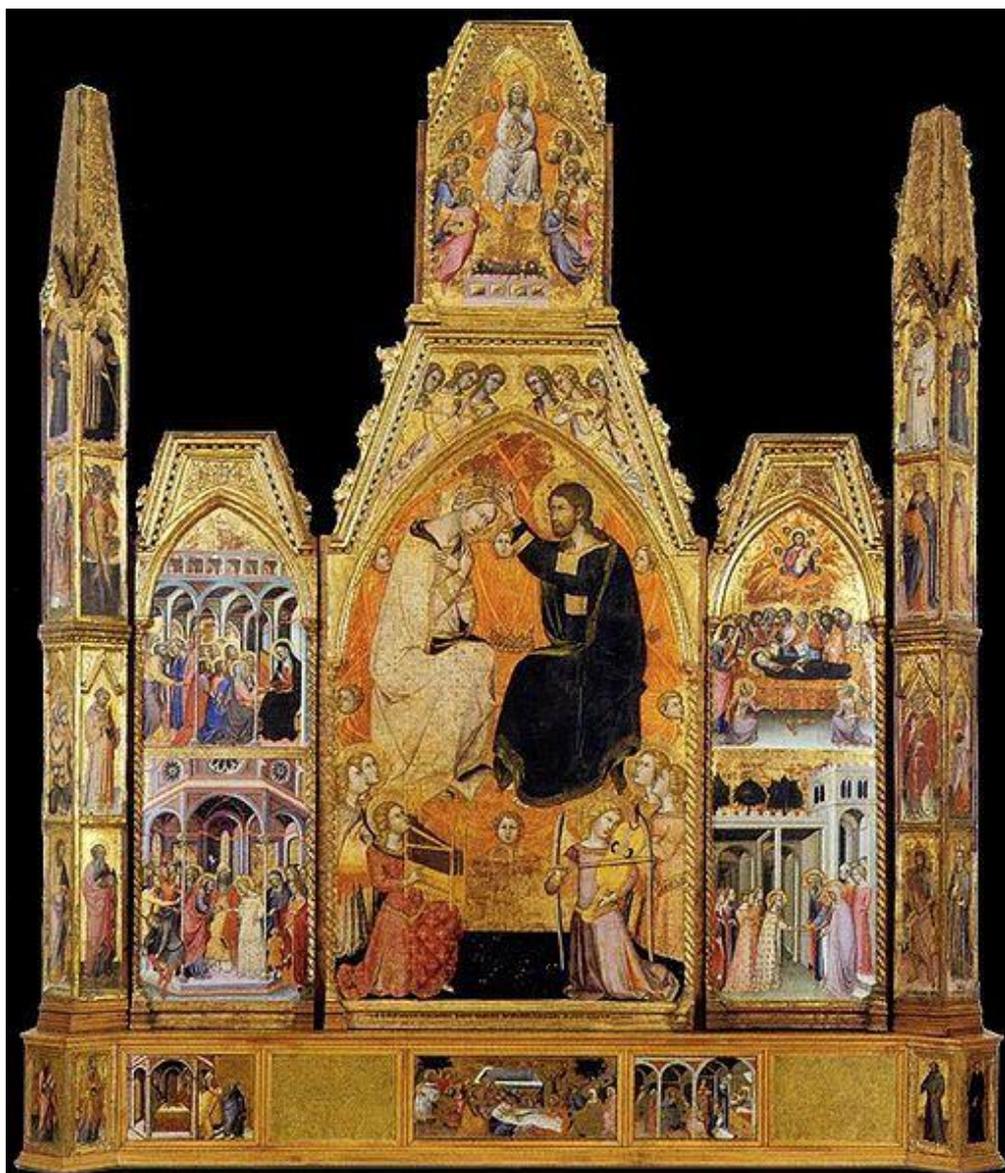

C. Crivelli: Oltár (1468)

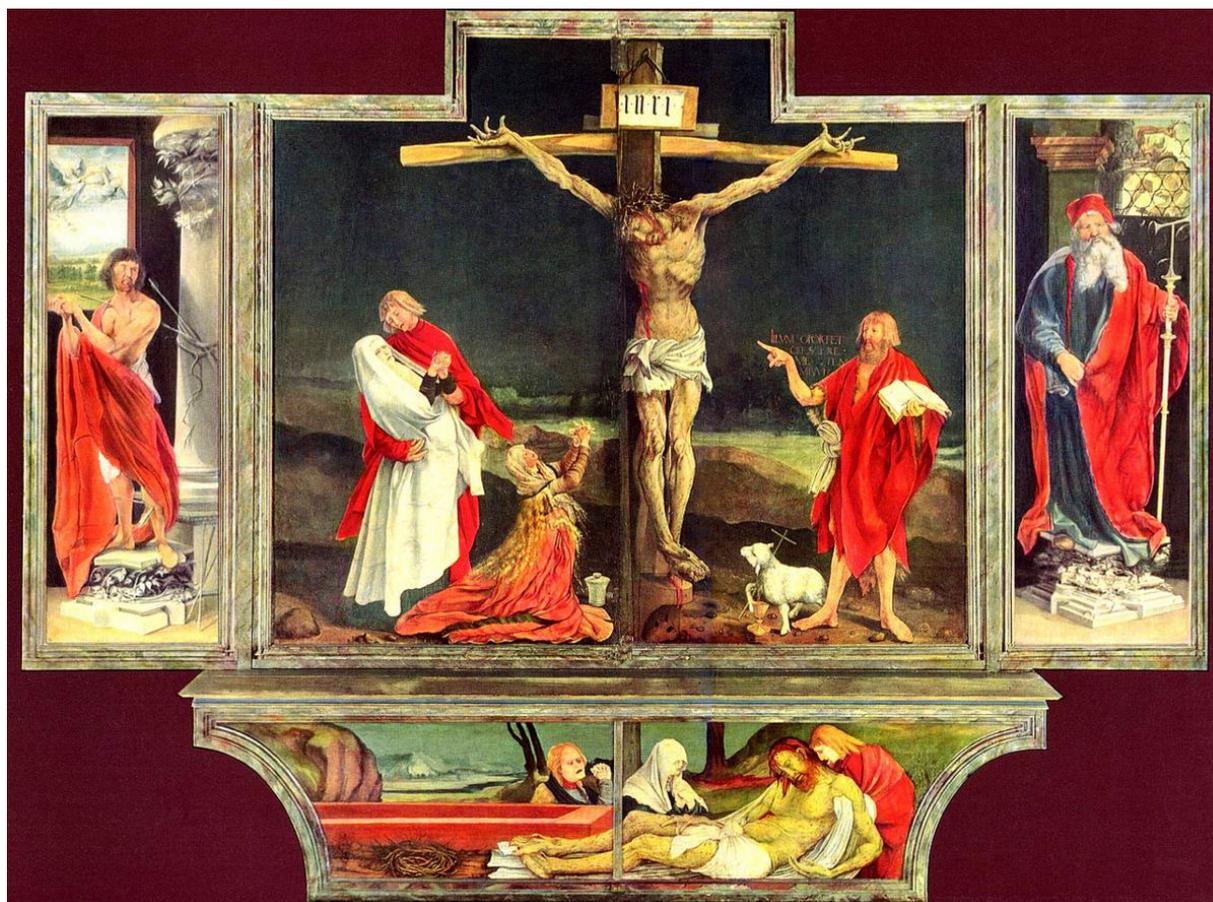
predella (podstavec) - z lombardského predel alebo pretel – „nízka drevená plošina, ktorá slúži ako základ kusu nábytku“; ak išlo o podstavec pod oltárom, bol opatrený pozdĺž rámu maliarskou alebo sochársku výzdobou

Duccio: La Maestà del Duomo di Siena (1311)

B. di Fredi: Korunovanie Panny Márie (polyptych, 1388)

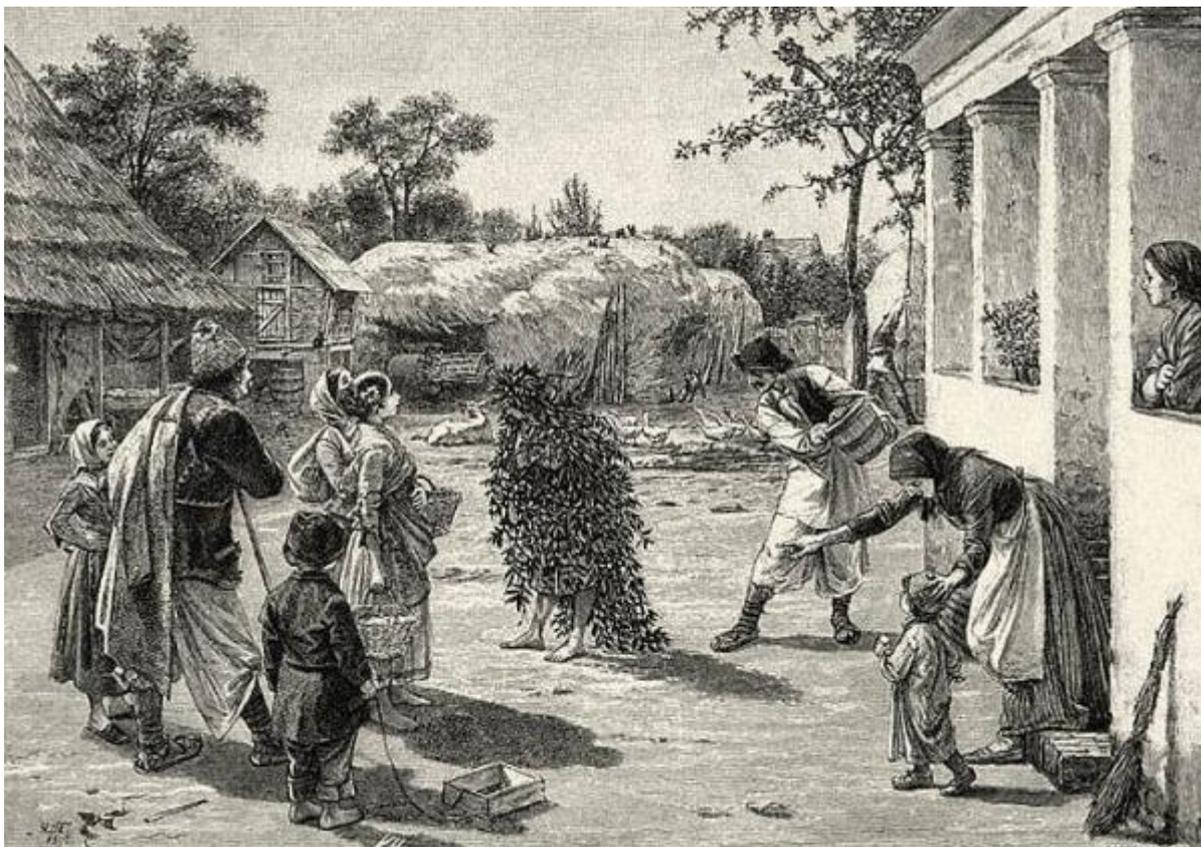
M. Grünewald: Ukrižovanie Krista (Isenheimerský oltár, 1512-1516)

predhradie - *latrán*; samostatná opevnená časť šľachtického *hradu* najmä s hospodárskymi objektmi; porovnaj *predpolie*

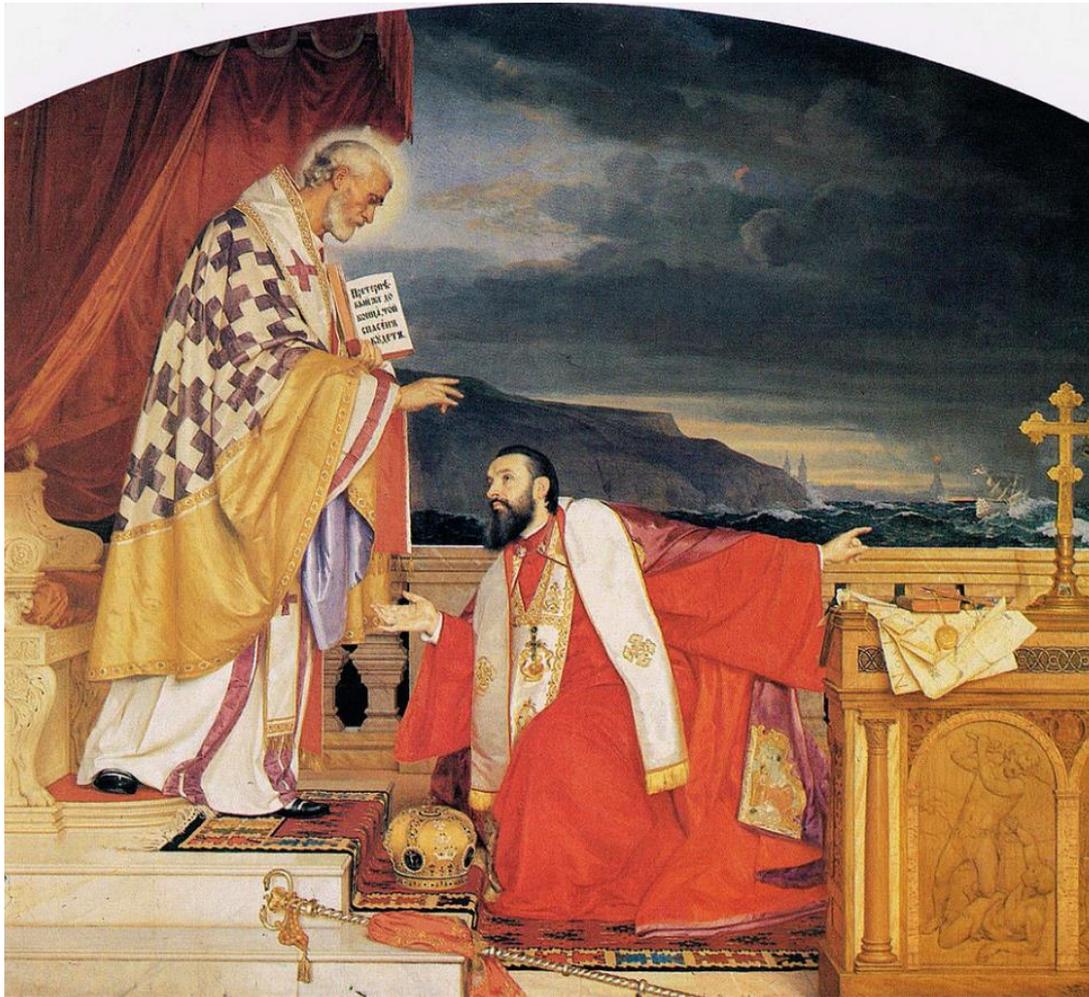
Predić Uroš - (†1953); srbský realistický maliar, významný portrétista a maliar *ikon*

https://cs.wikipedia.org/wiki/Uro%C5%A1_Predi%C4%87

https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D1%80%D0%BE%D1%88_%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%9B

U. Prediċ: Polievanie Dodola (kresba z časopisu Orao, 1892)

U. Prediç: Rozbúrené more. Sv. Nikolaj a patriarcha Lukijan (1910)

predizba - pozri *katakomby*

predkarolínsky - pozri *merovejské umenie, ranokresťanský, angloírsky*

predkolumbovské americké umenie v andskej oblasti - Baleka: prehistorické a historické umenie na území Ánd (približne Peru, medzi Ekvádorom a Chile) do objavu Ameriky Kolumbom (1492); umenie tejto oblasti sa delí zemepisne na severné, stredné a južné pobrežné pásma (Chavín, Tiahucán, Inkovia), kde ležala najvyššie položená civilizácia sveta; prvé stopy osídlenia pred viac ako 10 tis.pr.Kr.: najprv nástroje, neskoršie *jaskynné maľby* (jaskyňa Toquepal v Peru, 8 tis.pr.Kr., 22cm vysoké maľby zobrazujúce lovecké výjavy čiernou, bielou, červenou a žltou farbou; jaskyňa Kala-Kala v Bolívii) okolo 4 tis.pr.Kr. prvé kultové strediská: Chrám prekrížených rúk v Kotoshi vystavaný z kameňa a na vnútorných stenách obložený hlinenými reliéfmi prekrížených rúk; jednofarebné keramické nádoby a hlinené figúrky (pobrežie Ekvádoru 300-2500 pr.Kr.); vyrezávané sošky z Peru (okolo 2500 pr.Kr.); vlastný kultúrny a umelecký vývoj vymedzený obdobím od 1000 pr.Kr.: vyraňujúca sa *ikonografia jaguára*, spájaného významom s *kukuricou*, základnou plodinou andskej civilizácie; ďalším kľúčovým motívom bol *had* (> pozri *chavínska kultúra*); okolo 500 pr.Kr. ďalšie vývojové obdobie v južnom pobrežnom pásme (Caracas): tenkostenná keramika s dekórom naneseným po vypálení (geometrické a štylizované figúry a hlavy); toto obdobie čiastočne predznamenáva keramickú kultúru *Nazca*; hlavnými rysmi keramiky južného pobrežného pásma bola hlboká červená a žltá; na severnom pobreží (Salinar) a na strednom pobreží (*Chyncay*) sa rozvinula keramika s bielym dekórom na červenom pozadí; v severnom horskom pásme (Huazar) u jazera Titicaca vznikol v období 300-500 po Kr. Tiahucán s megalitickými kamennými stavbami s reliéfmi vysokej technickej a umeleckej úrovne; *Tiahucán/Tiwanaco* sa stal strediskom, ktoré ovplyvnilo najmä vývoj v strednom pásme; pre severné pobrežné pásma (Mochica) má tiež základný význam keramika; je delená do radu typov a časových vrstiev; *Mochikovia* (údolie rieky Moche a Chicamy) sú predchodcami *Inkov*; ich keramika plasticky vyobrazuje výjavy, zvieratá a báje; do mochickej kultúry patria aj stavby

(podrobne pozri *močická kultúra*); keramika z *Nazcy* vynikala jedinečnou farebnosťou a leštením; nedosahovala však plnú tvarovú dokonalosť a zostáva zatiaľ ikonograficky neobjasnená (početné monštrá pripomínajú čínske umenie); veľké terénne maľby zvierat (asi 6.st.) objavené letecky až vo 20.st. (podrobne pozri *Nazca*); v 10.st. dospela kultúra *Tiahuačánu* v južnom horskom pásme do svojho klasického obdobia a vyžarovala svoj vplyv tiež prostredníctvom mesta Huaraz (stredné horské pásmo) do regionálnych kultúr takmer celých Ánd; v Tiahuačáne vznikla keramika s maľovanými obradnými výjavmi, realistickou aj symbolickou výzdobou; vazy majú široké, zvonovito rozšírené hrdlo a nesú zoomorfne výjavy (najmä mačkovité šelmy); vplyv tejto keramiky je vidieť najmä na dekore huarazkých keramických nádob, tvarovaných tiež antropomorfne (podrobne pozri *Huari*); rovnako bolo aj huarazské sochárstvo vystavené vplyvu vynikajúcej tiahuačánskej kamennej skulptúry (*Brána Slnka*, *Brána mesiaca*, antropomorfne stély: Ponceova, Mních, Bennetova - 7,3m); okolo roku 1200 začína v oblasti Ánd organizovanie do veľkých celkov a je späté s mestami, ktoré začali ovládať značné rozlohy zeme; *Chanchan* (pozi podrobne *incká kultúra*); umenie andskej oblasti patrí k najpozoruhodnejším aj doposiaľ najmenej objasneným vo svetovom vývoji umenia, a to najmä pre nenahraditeľné straty počas španielskej conquisty/dobývania a kresťanského *obrazoborectva*; pozri *indiánske kultúry*; *chavínska kultúra*; *Kon-Tiki*; *nebo* (Biedermann); *bronz*; *chullpas*

predkolumbovské umenie Mexika a Strednej Ameriky - pozri *mayská kultúra*, *Mixtékovia*, *toltécka kultúra*, *olmécka kultúra*, *laventská kultúra*, *aztécka kultúra*, *zapotécke umenie*; *oceánske umenie*; *oheň*, *Mictlán*; *pretty – ladies*; *bronz*; *chullpas*

Baleka: prehistorické a historické umenie na území Mexika a Strednej Ameriky do doby španielskej conquisty (1520-1542); zahrnuje umenie *Olmékov*, *Toltékov*, *Zapotékov*, *Mixtékov*, *Aztekov* (Mexiko) a *Mayov* (Jukatán, južné Mexiko, Guatemala) a ď.; všetkým týmto kultúram predchádzalo osídlenie spájané s prechodom ázijského obyvateľstva cez Aljašku pred viac ako 30.-20.tis. rokmi (doložené nástrojmi a výtvarnými prvkami: *okridlený had* nesúci na chrbte duchov so žabími hlavami ako talizman aljašského šamana; špirála na keramickej fľaši na vodu zo Severnej Ameriky); tiež sprostredkované umeniami *Océánie* (sediaca alebo čupiaca žena v pôrodnej polohe ako prvok *kultu plodnosti* a *kultu predkov*; motív hada, zosobňujúceho dobré a plodivé sily, často so dvoma hlavami > t.j. pri kopulácii; ďalej motív lebky, hlavy často ázijského a negroidného typu; ďalej *masky*, *pletence* a *špirály* > t.j. abstrahovaných hadov ap.); na území Mexika a Strednej Ameriky je doložené osídlenie z doby pred viac ako 10 tis. rokmi (pozri chronológia pod heslom *pravek*), najprv lovecké a neskoršie poľnohospodárske osídlenie (rozhodujúcou plodinou bola *kukurica*, okolo 5. tis.pr.Kr.); vyvinuté myslenie a cítenie sa odráža v maliarstve, sochárstve, urbanizme, architektúre, umeleckom remesle; viaže sa k civilizácii, ktorá nepoznala koleso a neskoros dospievala ku spracovaniu kovov (zlato, striebro, meď); život a náboženstvo ovplyvnené zemepisnými podmienkami (veľmi rozdielne) > kultúry delené podľa jednotlivých oblastí, plošín, pobreží, údolí riek; vývoj chronologicky rozdelený na umelecky bezvýznamné obdobie lovcov a zberačov (20.-2. tis.pr.Kr.); na toto obdobie nadväzuje predklasické obdobie (2000 pr.Kr.-200 po Kr.); zušľachtenie plodín, bôbu, kukurice, bavlny; poľnohospodársky kult ovládaný šamanizmom a *kultom predkov*; objavujú sa zárodoky symbolov (jednofarebná obradná keramika), *megalitické* kamenné skulptúry a hlinené figúrky *pretty ladies*, spojené s *kultom plodnosti*; klasické obdobie (200-900) prinieslo rozmach *olméckych* teokratických mestských štátov (porovnaj údaj, najmä časový, uvádzaný o *Olmékoch* v Malej československej encyklopédii: podľa nich osídlili Olmékovia územie v 12.st.pr.Kr., zatiaľčo Olmékovia z obdobia 200-900 sú vlastne príslušníci *laventskej kultúry*, ktorá bola pripisovaná Olmékom omylom); monumentálnu architektúru (obradné stavby s terasami a plošinami, ktorých miery zodpovedajú astronomickým číselným poznatkom a možno deleniu, ktoré predchádzalo a pripravovalo neskoršie zložitejšie výpočty pohybu planét a *kalendár mayský*; monumentálny kamenný *nízky reliéf* sa presadil ako podstatná súčasť architektúry, ktorej funkciu vyjadroval mýtickými a historickými postavami; monumentálne sochárstvo zanechalo oltáre a *stély* stavané na nádvorí, ktoré niesli reliéfy (napr. s vyobrazením zvierat); v ich tvarovom poňatí zaznieva výtvarné cítenie *umenia oceánskeho*, *čínskeho* a *indického*; po stranách stél sú kalendárne záznamy; voľná kamenná skulptúra má svojou uzavrenosťou architektonický charakter: *bazaltové* hlavy ázijských a negroidných typov z nálezísk San Lorenzo, La Venta, Tres Zapotes; zobrazujú zrejme mýtickú postavu kňaza splodeného bohom - *jaguárom*; s kultom boha - jaguára rovnako súviseli dochované olmécke masky s obdobným ázijským rysom a výrazom blízke mačkovitej šelme, rovnako ako štylizované hlavy jaguárov na mozaikových dlážkach; veľa sôch bolo

polychrómovaných; na mexickej náhornej plošine vzniklo a rozvíjalo sa medzi 2.st.pr.Kr. a 2.st.po Kr. ohnisko *Teotihuacán* (mesto bohov); tvoril ho okrskok *Snečnej* a *Mesačnej pyramídy*, chrám *Opereného hada* (*Quetzalcoatl*ov chrám, asi 400-800) a ďalšie stavby, okolo ktorých sa rozrástlo mesto; odtiaľ sa zachovala nástenná maľba so silno abstrahovanými tvarmi, v ktorých sa výrazne uplatňovala zelená farba, významovo viazaná k vode a vegetácii (pozri *farebná symbolika*); pre svoju významovo chápanú zelenú farbu bol osobitne vysoko cenený *nefrit* a za vzácnosť boli považované zelené perá vtáka *quaetzala* (pozri Biedermann: *fénix*); z ďalších farieb významovo dôležitá červená (krv, život); námetmi boli deje z mytológie, v ktorej sa všetko vzťahovalo k bohu vody a dažďa (*Tlaloc*; pozri bohovia vodní), ktorý je zobrazený so žezlom z dažďových mrakov rozosievajúcich hojnosť, znázornenú drobnými nefritovými predmetmi; jedným z vrcholných zobrazení je boh vody vo svojom raji, tropickej záhrade, vytúženom mieste ľudí zo suchej náhornej plošiny; zatiaľ nevysvetlené opustenie mesta (podrobne pozri *Teotihuacán*); ďalšie ohnisko sa udržalo v Tule, kde sa vytvárala ríša *Toltékov* (nedosahovala úroveň Teotihuacánu); bola to ríša vojnová a rozpínavá, čo sa odzrkadľovalo aj v umení; to namiesto mýtických a historických postáv a výjavov, kňazov a obradov, zobrazovalo hrôzu zániku (*orly* a *jaguáre* požierajú ľudské srdcia, hromady lebiek); toto poklaské obdobie je doložené monumentálnou skulptúrou zobrazujúcou staré aj nové božstvá (pozri *indiánski bohovia*), ktoré majú podobu jaguárov, hadích hláv apod.; pozoruhodným dielom tejto doby je *Chac Mool*, pololežiaci boh dažďa; výtvarným rysom toltéckeho umenia je statickosť; ďalším ohniskom bol *Tenochtitlán* centrum ktoré ovládli kočovní *Aztékovia*, považujúci sa za národ Slnka, vyvolený bohom Slnka a vojny *Huitzolopochtlim* (pozri *solárne božstvá, bohovia vojny*); aztécke umenie sa stalo syntézou predošlých kultúr; výnimku však tvorila kamenná skulptúra, ktorá je vlastným prínosom Aztékov; v nej nebolo nič z odozvy minulých kultúr, ku ktorých zániku Aztékovia prispeli; spomienka na tieto kultúry mala celkom vyhasnúť (*damnatio memoriae*); okrem skulptúr na vojnové témy vznikali diela dotýkajúce sa mytológie: s prekříženými rukami sediaci *Xochipilli* (boh jari, spevu, tanca, hier, poézie), ďalej *Coatliene* (bohyňa zeme), *Operený had* (pozri *Quetzalcoatl*) uctievaný ako boh civilizácie, ďalej aj sochy kozmologických predstáv a astronomických poznatkov (pozri *Snečný kameň/Tizokov kameň; kozmogram*); okrem kamenných skulptúr prinášalo sochárstvo aj drevené sochy a rezbú v kosti; významnou oblasťou bolo vykladanie mozaik *tyrkysom, perleťou* a *obsidiánom*; z nich vytvorená napr. aztécka maska boha Quetzalcoatla (*British museum* v Londýne), ktorá slúži zrejme na prestrojenie kňaza alebo na ochranu duše zosnulého; pre aztécke umenie je príznačné aj vykladanie mozaik z ptáčích pier (Chimalli, štít aztéckeho kráľa Ahuizotla); strediskom *Zapotékov* bolo Monte Albán (mesto zbudované na návršiach); kultúra Zapotékov vstrebávala olmécky odkaz: základom myslenia aj umenia bol kult mŕtvych; obradný okrskok bol súčasťou *nekropol* a kult mŕtvych sa odrazil aj v pohrebnej architektúre (pozri termín *funerálny*) a keramike (pozri *keramika funerálna, pohrebne nádoby*), v ktorej ústredné miesto zaujali *urny*, považované za najtypickejší prejav zapotéckeho umeleckého názoru pre svoj tvar a výzdobu, zobrazujúcu mýtické bytosti, najmä *jaguára* a *netopiera*, zvieratá významovo späté s božstvami dažďa a *kukurice*; vývoj ich kultúry skončil v 10.st. nájzdom *Mixtékov*; obsadili zapotécky kraj (hory Oaxaky a údolie Puebly); charakteristickým rysom bola zjemnosť a zdobnosť výrobkov, ktorou sa líšili napr. od Aztékov; najväčšia dokonalosť v oblasti užitého umenia, najmä spracovanie kovov (*lejárstvo* a zváranie), drahých kovov (*zlatníctvo*): témy *masiek*, božstiev, náhrdelníkov, náramky s hrkálkami zhotovené v technike *filigránu*; ďalej rytie do dreva a kosti, brúsenie *krištáľových* pohárov, mozaiky z *tyrkysu*, lastúr a koralov; *keramika*, maľba keramiky; tvorba tzv. *kódexov* (forma *leporela* ?), na ktorých sa prejavuje *horror vacui* (prvý dochovaný kódex z roku 1000 po Kr.), iluminované miniatúrami; podávajú správy o vtedajšom živote; písané na *papieri* vyrobenom z kôry *figovníkov* alebo na koži jeleňov pokrytej bielou kriedou; zaznamenávajú mytologické a historické deje genealogickej povahy (na rozdiel od *mayských* kódexov, sústredených na astronómiu); posledné roky pred príchodom Španielov miešanie mixtéckych a toltéckych vplyvov; ďalšou kultúrou tejto oblasti boli *Mayovia*; ich nástenné maliarstvo má *profánnny* charakter; najvýznamnejšími boli nástenné maľby troch miestností chrámu v Bompaku prevedené technikou *fresky*; zobrazujú takmer v životnej veľkosti kňazov, bojovníkov, obrady, procesie, bojové scény, víťazné tance; rad figúr, najmä bojovníkov, má groteskné masky; používajú farebného protikladu červenej, zelenej, bielej, modrej a purpurovej s tmnou hnedou a čiernou; zaujímavé maľby sa dochovali aj na iných miestach Yucatánu (*Chichen Itzá*, Tulum); aj mayské umenie vytvorilo rad iluminovaných kódexov; významným výtvarným druhom z hľadiska *ikonografie* bola maľba na keramike (taniere, nádoby) a je pomerne bezpečným prostriedkom datovania; zobrazuje symbolicky, geometricky a štylizovane zvieratá aj ľudské postavy s obetnými darmi, bojovníkov prijímaných vládcom, obchodníkov ap.; charakteristickou oblasťou mayskej tvorby boli hlinené figúrky vyrábané v

Palenque, Jonune a Jaine: boli modelované alebo vyrábané podľa formy, polychrómované; zobrazovali mužov, ženy, božstvá, bojovníkov, ale aj rastliny; určené zrejme do hrobov pre pochovávaných, ktorých podobu často zachycovali; mayské sochárstvo tiež svojimi *stélami*, monolitickými oltármi, mozaikami a nefritovými šperkmi vytvorilo jeden z vrcholov starovekého predkolumbovského umenia, ktoré zničil príchod Španielov, obrazoborectvo spojené s christianizáciou krajiny

predloha - pozri *vzorník, ikonografia, ikonológia, iluminácia; model*

predmestie - pozri *periféria*

<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%B0>

Autor neuvodený: Prímestská krajina (1650-1665)

V. Hložník: Predmestie (1947)

E. Lehotský: Z predmestia

V. Hložník: Predmestie (1948)

predmetnosť - 1. vo filozofii: možnosť a vlastnosť objektu byť predmetom praktickej a teoretickej činnosti človeka
2. vo výtvarnom umení: zobrazovanie založené na empirickej skúsenosti a zmyslovosti; najtypickejším predstaviteľom sú výtvarné smery vychádzajúce z *realizmu*; náprotivok tvoria smery založené na *abstrakcii*; pozri *konštruktivizmus*

predmetnosť nová - nová predmetnosť

predmety magické - magické predmety

Predmostie - náleziská v časti Přerova na Morave; z mladšieho *paleolitu* s pozostatkami mamutov, *kostrové hroby*, prehistorické *venuše* (geometrická rytina ženy na kle); staroslovanské *pohrebisko* z 9.-10.st.

Predná Ázia - pozri *doba bronzová, bronz; kalasiris; Mezopotámia, Ázia*

prednostná tlač - *odtlačky* s veľmi malým poradovým číslom (pozri *číslovanie grafického listu*), tj. prvé odtlačky z dosky ešte neopotrebovanej tlačou; pozri *mediryt*

Baleka: očíslovaný *grafický list* z uzatvoreného *nákladu*, ktorý nie je celý číslovaný (pozri *číslovanie grafického listu*) alebo podpísaný; prednostná tlač býva od celého nákladu odlišená aj iným druhom *papiera, remarkom* alebo inou *zberateľskou zvláštnosťou* (varianty, odlišnosti stavu, ručné *kolorovanie*); prednostná tlač nie je skúšobnou tlačou, ale tlačou dokončenou a je vyhľadávaná zberateľmi; časopisy, prípadne knižné edície (najmä *bibliofilské*) vydávajú vo svojich prílohách pôvodné grafické listy v technikách umožňujúcich vysoké náklady (*sieťotlač, drevoryt, linoryt*); tieto grafické listy majú sadzbový podpis a nebývajú už grafikom podpísované (pozri *podpis, signatúra, grafické pripisky*) ani nebýva zaznamenávaný náklad; výnimku tvorí malý a uzatvorený počet výtlačkov časopisu alebo knihy, tzv. zvláštne alebo prednostné vydanie, ktorých prílohy grafik podpisuje

Predný východ - pozri *granátovník* (Biedermann); *chalkolit; islamská kultúra*

predobraz - pozri *prefigurácia*

tzv. **predpalácové obdobie** - 3.fáza prvého obdobia *mínojského umenia* (pozri *krétsko-mykénska kultúra*) z obdobia 2100-200 pr.Kr. ešte pred stavbou palácov v *Knosse* a *Faiste*; polychrómovaná keramika so špirálovitým dekórom a zvieracími motívmi, ktoré zrejme majú vzťah k balkánskej kultúre, ďalej *idoly, zlaté šperky, bronzové nože, dýky* a ďalšie nástroje

predpašiová nedeľa - iný názov pre *Smrtnú nedeľu*

predpeklie - pozri *limbum patrium, limbum infantum; pašiový cyklus/križová cesta, Zostúpenie do pekla; krokodíl* (Baleka); porovnaj *očistec; bohovia podsvetia*

predpolie - priestor v najbližšom okolí *hradu*; porovnaj *predhradie/latrán*

Predpoveď skazy Jeruzalema - *Kristus predpovedá skazu Jeruzalema*

predrománske umenie - umenie raného kresťanského *stredoveku* v západnej Európe v 5.-11.st.; rozvoj prevažne na území *Západorímskej ríše*; slohovo znamenalo pozvoľnú, miestne zafarbenú syntézu dedičstva *antiky, germánskych abstraktných zložiek* a podnetov *Byzancie*; charakteristické črty: anonymita tvorcu, výrobná aj ideová spojitosť s cirkvou a s najvyššou svetskou mocou (dvorské umenie); zahŕňa:

a) umenie *predkarolínske* (5.-8.st.) v oblasti ríše langobardskej, vizigótskej a *franskej* a prvé umelecké prejavy v Škandinávii; pozri *arte preromanico; merovejské umenie; vizigótske kráľovstvo, architektúra, písmo*

b) *karolínske umenie* (koniec 8.-10.st. v ríši *Karola Veľkého* a jeho nástupcov vo Francúzsku (ríša západofranská), kde anticipovalo *románske umenie*; pozri *Franská ríša*

c) *otónske umenie* (2.pol.10.-11.st.) v *rímskonemeckej ríši* počas vlády Otonovcov s ohniskami v strednom Nemecku a Porýnsku; nemecký predstupeň *románskeho umenia*

pozri *anglo-írske umenie, Vikingovia, inzulárne umenie; klenba, krypta*

tzv. **predrománsky astúrsky štýl** - *astúrsky predrománsky štýl*

predsadené priečelie - *priečelie predsadené*

predsadený stĺp - *predstavený stĺp*

predsadený štít - *štít predsadený*

predsádka - dvojhárok, alebo štvorhárok medzi väzbou a vlastnou *knihou*; pozri *hárok, kniha, knižné umenie*

Baleka: dvojhárok bieleho alebo farebného papiera prilepený na vnútornej strane prednej a zadnej dosky *knižnej väzby*; u *bibliofilskej* tlače ju často tvorí štvorhárok (pozri *hárok*); v knihe je prechodom od väzby k textu

predsieň - pozri *pronaos, nartex*

Predstavenie v chráme - tiež *uvodenie do chrámu*; mojžišovský zákon (pozri *Päť kníh Mojžišových*) požadoval, aby všetko prvorodené (z ľudí aj dobytká) prinieslo *obeť* Hospodinovi; iba deti však majú byť

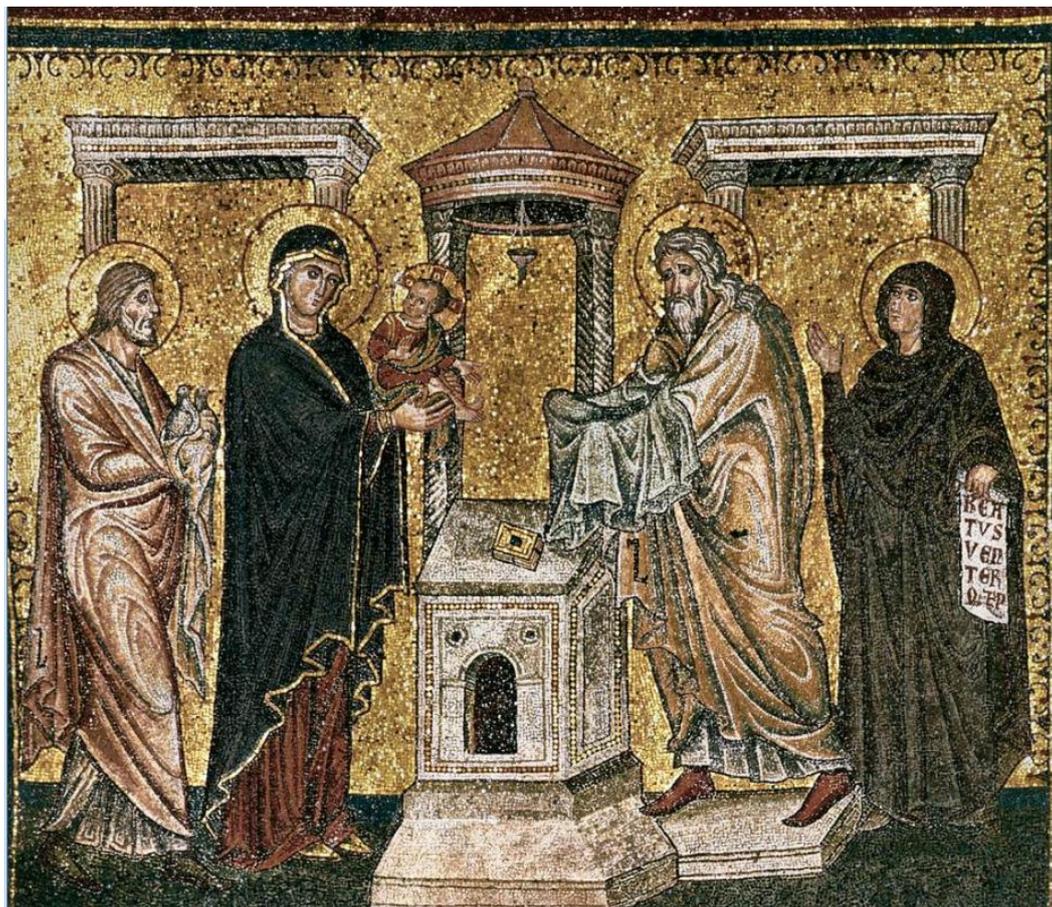
vyplatené piatimi šekelmi (*Numeris 18,15-17*), lebo ľudskú obeť židovský zákon zakazoval (na rozdiel od *Kanaánov*); židovský obrad Uvedenia do chrámu mal pripomínať zabíjanie prvorodených v Egypte, ktorého boli Izraeliti ušetrení (*Exodus 13,11-15*; pozri *desať rán egyptských*); prvotná cirkev prijala tento sviatok uvedenia do chrámu a slávila ho ako kresťanský sviatok; podľa *Lukáša* sa židovský obrad *Očisťovania matky*, ktorý vyžadoval obeť dvoch holúbät alebo dvoch hrdličiek (*Levitikus 12*), konal v tom istom čase ako uvedenie do chrámu; a aj ten sa slávil ako kresťanská slávnosť

Predstavenie Ježiša v chráme/Obetovanie Ježiša v chráme/Uvedenie Ježiša do chrámu - lat. Oblatio in Templo; Hall: (*Lukáš 2,22-39*); výjav zobrazuje *Pannu Máriu* a *Jozefa*, ktorí priniesli *dieťa Ježiša* do *Jeruzalemského chrámu*, aby bol „zasvätený Hospodinovi“ (nezamieňať s *Obrezaním Pána*); mojžišovský zákon (pozri *Päť kníh Mojžišových*) požadoval, aby všetko prvorodené (z ľudí aj dobytká) prinieslo obeť Hospodinovi; iba deti však majú byť vyplatené piatimi šekelmi (*Numeris 18,15-17*), lebo ľudskú obeť židovský zákon zakazoval (na rozdiel od *Kanaánov*); židovský obrad Uvedenia do chrámu mal pripomínať zabíjanie prvorodených v Egypte, ktorého boli Izraeliti ušetrení (*Exodus 13,11-15*; pozri *desať rán egyptských*); prvotná cirkev prijala tento sviatok uvedenia do chrámu a slávila ho ako kresťanský sviatok; podľa *Lukáša* sa židovský obrad *Očisťovania matky*, ktorý vyžadoval obeť dvoch holúbät alebo dvoch hrdličiek (*Levitikus 12*), konal v tom istom čase ako uvedenie do chrámu; a aj ten sa slávil ako kresťanská slávnosť; od raných čias slávnosť Očisťovania zahŕňala sprievod so *sviečkami*; odtiaľ pochádza aj jej názov *Hromnice* (sprievod sa poriadal s posvätenými sviečkami, ktoré sa potom zažihali počas búrok); do chrámu prišiel *Simeón*, zbožný muž, ktorému bolo zjavené, že nezomrie skôr, ako neuvidí *Mesiáša*; Simeón zobral *dieťa Ježiša* na ruky zo slovami: „Teraz prepúšťaš v pokoji svojho služobníka, Pane“ (lat. Nunc dimittis Domine); Simeón súčasne predpovedal *Panne Márii*, že cez toho dieťa „aj tvoju vlastnú dušu prenikne meč“ (pozri *Mária sedembolestná*) od počiatku 14.st. (neskorá *gotika*) je v umení Simeón zvyčajne stotožňovaný s veľkňazom chrámu a má na sebe kňazské rúcho, niekedy je zobrazovaný so *svätožiarou*; podľa apokryfného *Jakubovho protoevanjelia* Simeon na tento úrad po smrti *Zachariáša*, otca *Jána Krstiteľa*; ústrednými postavami výjavu Uvedenia Pána do chrámu je *Mária* a *veľkňaz*; podáva mu dieťa, alebo on jej ho vracia; *Jozef* alebo účastnícky obradu alebo v ranom renesančnom maliarstve *Mária* samotná nesie dve *hrdličky* (alebo holúbkov; pozri Biedermann: *holub/holubica*), čo je narážkou na obrad *očisťovania* (pozri *Očisťovanie matky*); *Jozefa* býva vidno, ako siaha po mešci s peniazmi alebo ako odrátava *päť šekelov*; podľa *Lukáša* bola obradu prítomná aj *prorokyňa Anna*; býva zobrazovaná v talianskom a menej často v severskom umení ako žena v pokročilom veku, dvíhajúca *pravicu* v prorockom *geste* so vztýčeným prstom; hlavné alebo prisluhujúce postavy zvyčajne nesú sviečky, čo je odkaz na sprievod so sviečkami z obradu *Očisťovania matiek*; Simeonove proroctvo začleňuje tento námet do radu *Sedem bolestí Panny Márie*; pozri *biblia, christologický cyklus, Kristus, Ježiš, betlehem*

<http://twoway.st/facets/subject/presentation%20in%20temple>

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se archFor=data&page=12

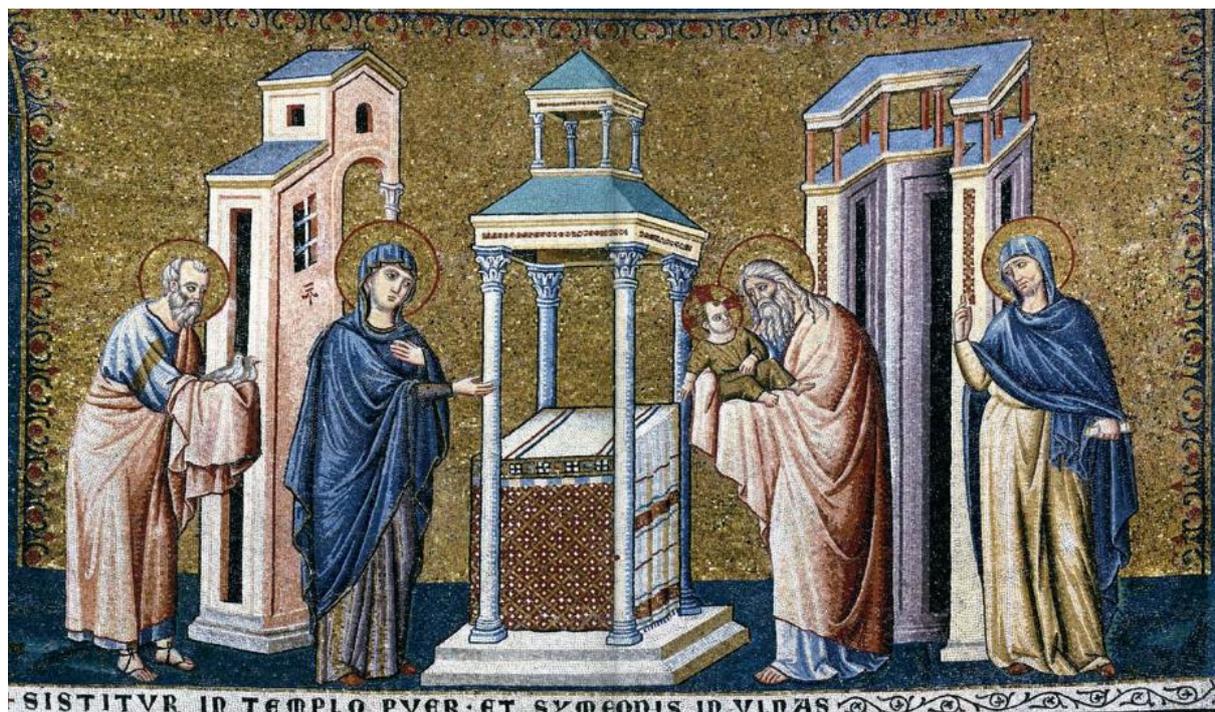
http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&se archFor=data&page=17

Predstavenie c chráme (mozaika, bazilika Santa Maria Maggiore, Rím, 432-440)

Predstavenie Ježiša v chráme (Codex Egbert, 980-993)

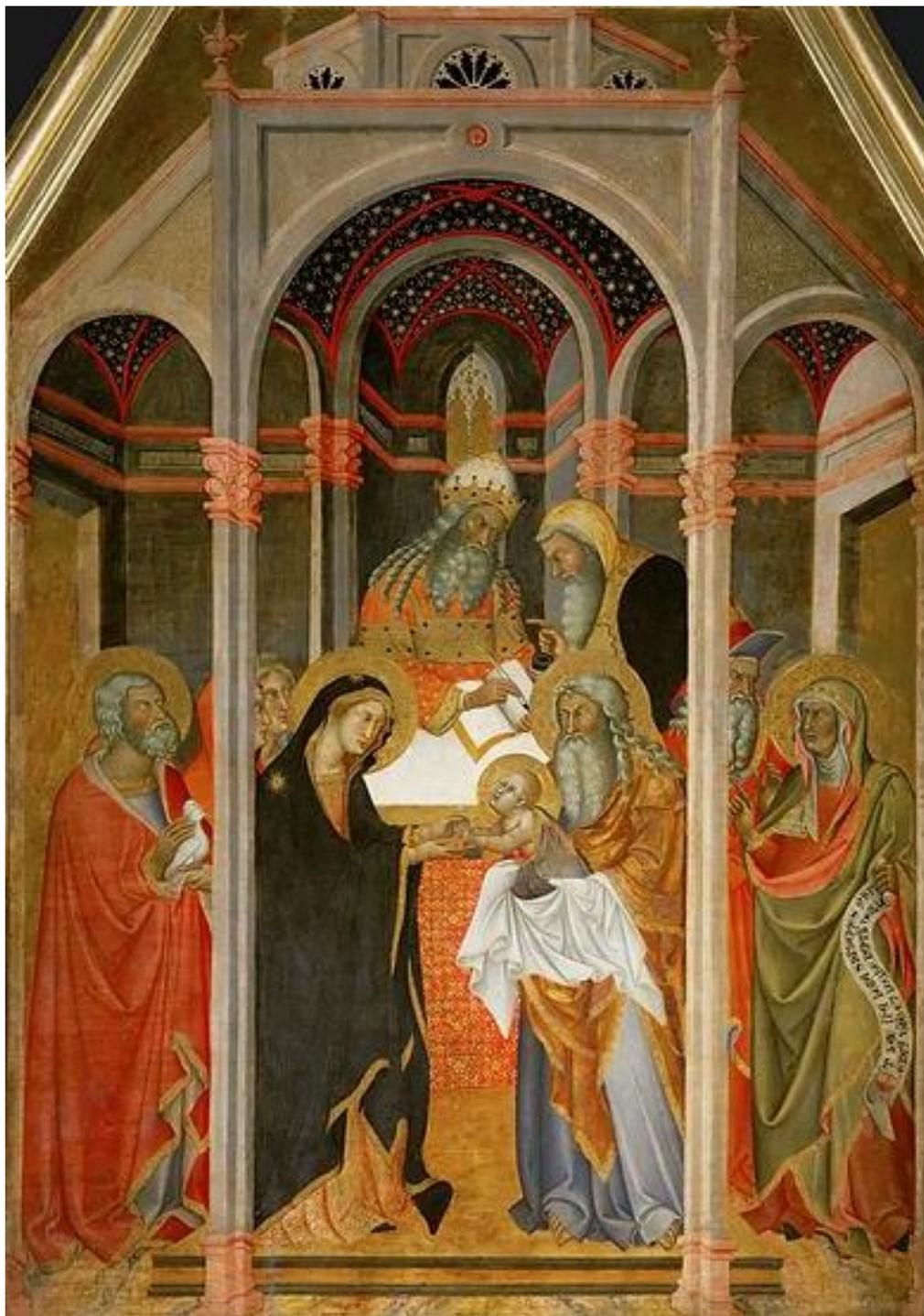
P. Cavallini: Predstavenie Ježiša v chráme (mozaika, Santa Maria in Trastevere, Rím, 1291)

Obetovanie Krista v chráme (iluminácia z Vyšehradského kódexu, 1085)

Giotto: Predstavenie Ježiša v chráme (freska, Scrovegni kaplnka, Padova, 1304-1306)

A. Di Fredi: Predstavenie Krista v chráme (1388)

Predstavenie Krista v chráme (Apokalypsa Cloisters, 14.st.)

Predstavenie v chráme (iluminácia z holandského rukopisu, okolo r. 1460)

A. Lorenzetti: Predstavenie Krista v chráme (1342)

A. Dürer: Predstavenie Krista v chráme (drevoryt zo série Zo života Panny Márie, 1503-1505)

V. Carpaccio: Predstavenie Ježiša v chráme (1510)

J. Tintoreto: Predstavenie Krista v chráme (16.st.)

P. Veronese: Predstavenie v chráme (1560)

J. van Scorel: Predstavenie Ježiša v chráme (1524)

Guercino: Predstavenie Ježiša v chráme (1623)

Rembrandt: Obetovanie Krista v chráme (1631)

C. Galle I : Mária predstavuje Ježiša v chráme (16.-17.st.)

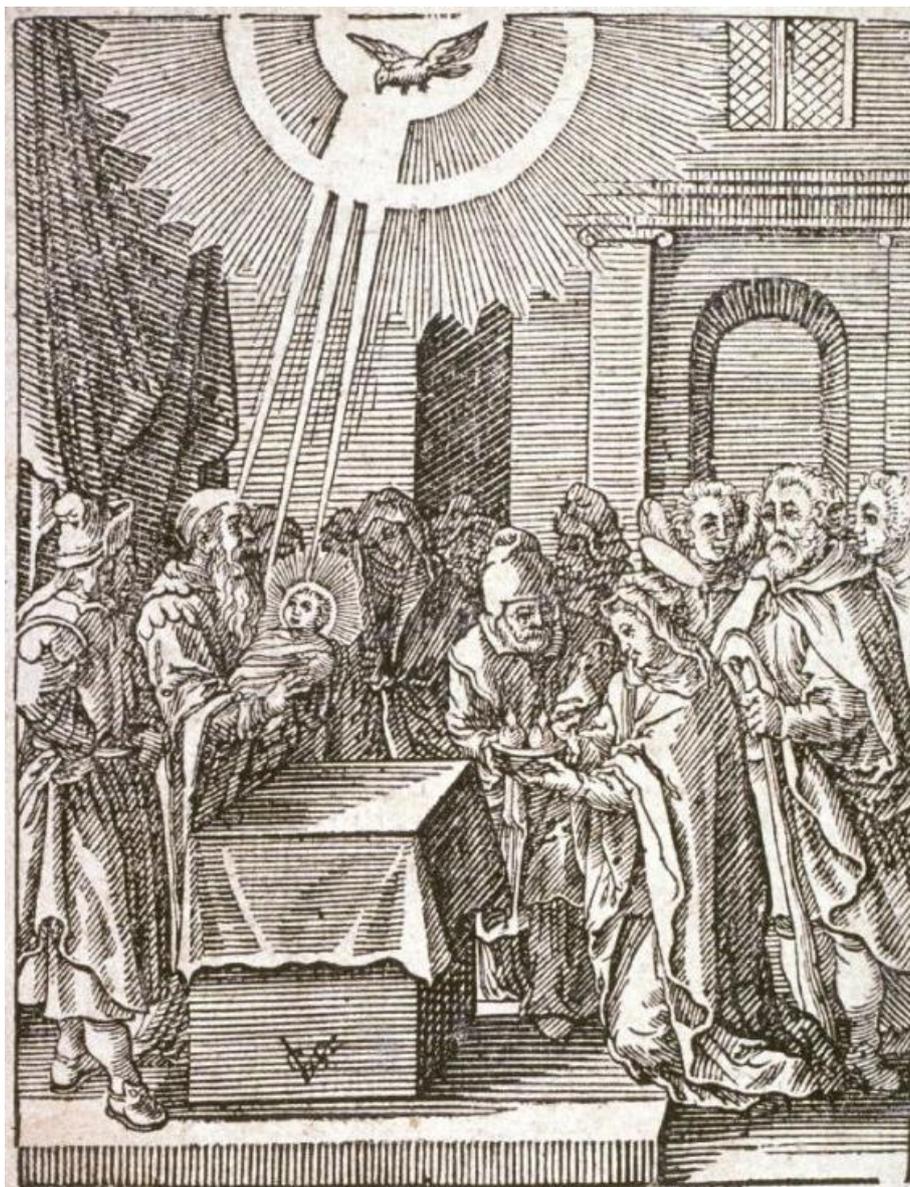
W. de Poorter: Predstavenie Ježiša v chráme (17.st.)

G. van den Eeckhout: Predstavenie Ježiša v chráme (1671)

J. Ch. Jegher podľa A. Sallaerta: Predstavenie Krista v chráme (drevoryt, ilustrácia ku knihe Judocus Andries: „Perpetua Crux sive Passio Jesu Christi“ 1649)

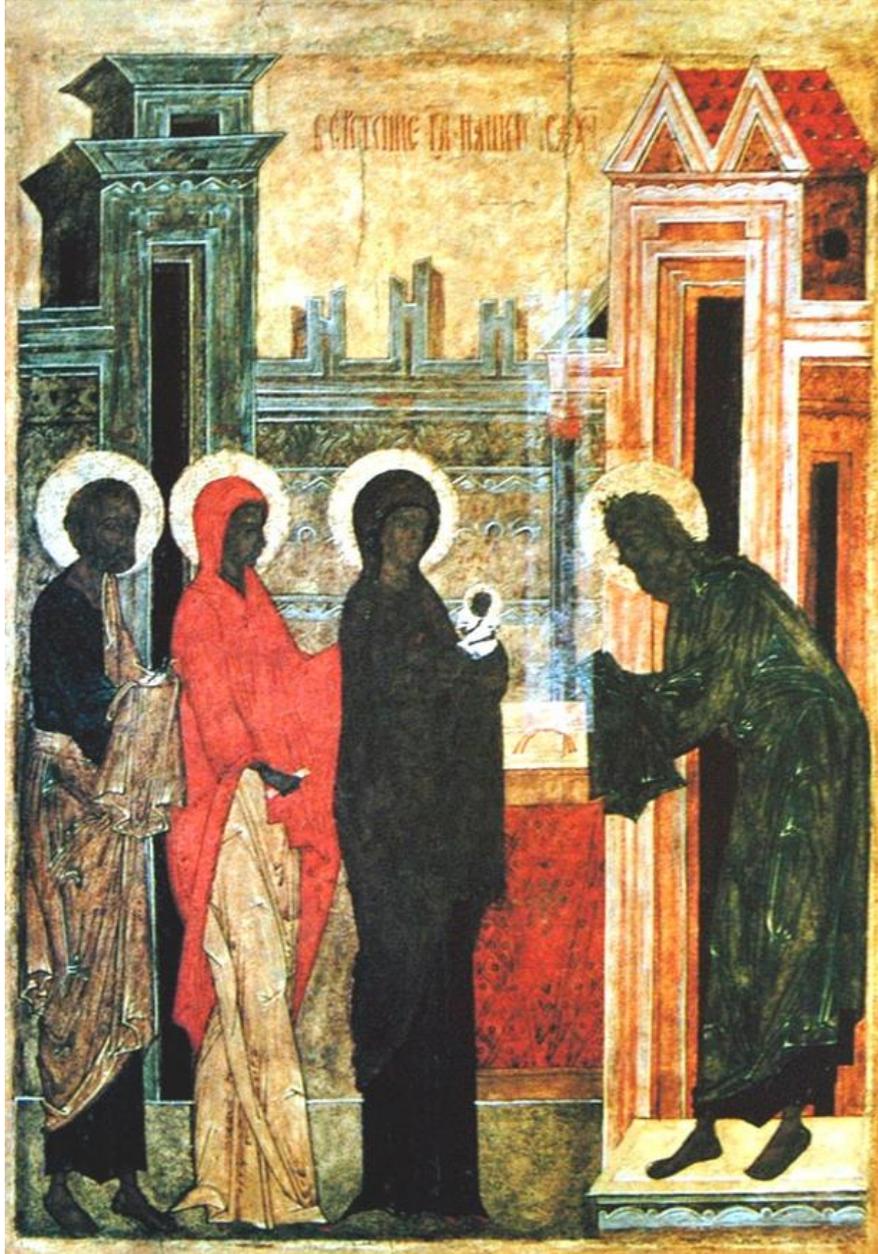
Ch. van Sichem II : Predstavenie Ježiša v chráme (drevoryt, 1664)

M. Küsell: Obetovanie Krista v chráme (medirytina, 1671)

P. A. Novelli: Očista Panny Márie (1804)

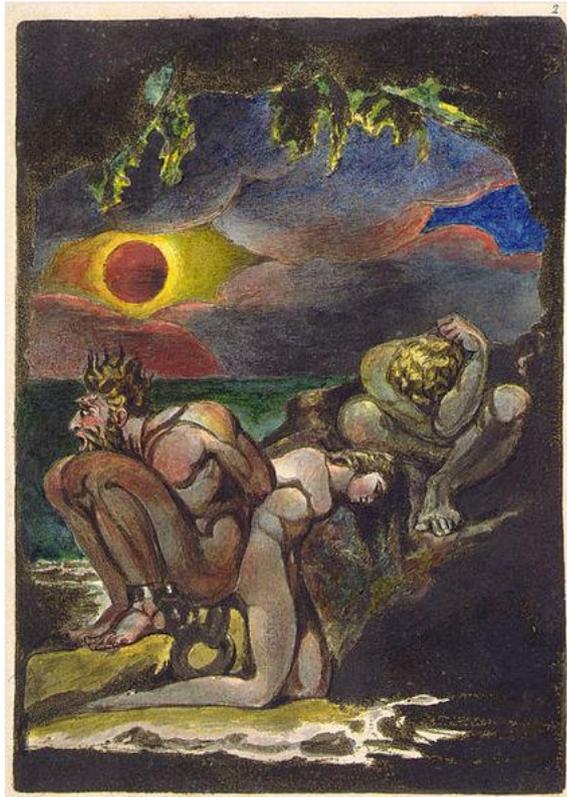
Stretnutie nášho pána v chráme (byzantská ikona)

**Predstavenie Panny Márie v chráme - Uvedenie Panny Márie do chrámu
predstavený stĺp - predsadený stĺp**

Predstavy dcér Albionu - epická báseň *W. Blakea*, vytvorená r. 1793 ako kniha s vlastnými *ilustráciami*; báseň je kritikou židovsko-kresťanských hodnôt manželstva; báseň *Predstavy dcér Albionu* je krátkym a skorým príkladom z jeho *Prorockých kníh* a pokračovaním typov v *Knihe Thel*; ich ústrednou ženskou postavou je *Oothoon*, tzv. „vlastná duša Ameriky“ a jej sexuálne skúsenosti; S. Forster Damon (Blakeov slovník) nazačuje, že Blake bol ovplyvnený anglo-írskou feministkou, spisovateľkou a filozofkou *Mary Wollstonecraftovou* (†1797), ktorá r. 1792 vydala svoje „*Ospravedlnenie práv ženy*“; presadzuje v ňom rovnosť pohlaví a hlavné doktríny pohybu žien vo svojom voľnom čase; vysmievala sa prevládajúcej predstave o ženách ako bezmocných, očarujúcich ozdobách domácnosti; tie sa v spoločnosti správajú ako „jemné domáce beštie“; vychované v otrockej závislosti a oslabené luxusom a lenivosťou, často nechutne sentimentálne a hlúpe; ich obmedzená existencia z nich budila sklamanie a premieňala týchto domácich anjelov na tyranov detí a sluhov; aby ženy boli schopné využiť svoje schopnosti na dobrý účel, bolo potrebné pestovať v nich vzdelávaním pocit sebaúcty; *Oothoon* miluje *Theotormona*, cudného muža naplneného falošným zmyslom pre spravodlivosť; potom čo je znásilnená *Bromionom*, ju

Theotormon odmieta; ako je u Blakea zvyčajne, mená postáv sú symbolické; Theotormon je meno jeho odvodené z gréckeho theos – „boh“ a latinského tormentum – „zvrät alebo trápenie“; meno jeho súpera Bromiona je grécky význam „roarer“; Bromion predstavuje vášnivého muža plného zmyselným ohňom; Oothoon je vyobrazením ženy, ktorá v spoločnosti čias Blakea nemala právomoc nad vlastnou sexualitou; Blakeovy Dcéry Albionu obracali svoj pohľad na západ do Ameriky, kde dúfali že nastane koniec všetkým formám diskriminácie; bolo to v časech, keď sa Amerika oslobodila od britskej nadvlády, ale aj naďalej praktikovala otroctvo; v básni Predstavy dcér Albionu Blake používa Platónovo podobenstvo o jaskyni ako definovaní troch znakov, pre ktoré nie sú schopné pochopiť povahu reality bez toho, aby im v tom nebránili konvencie; postava Theotormona je mystickou verziou Johna Stedmana, ktorého kniha je vyjadrením autorových skúseností s otroctvom a brutalitou v Suriname a na pobreží Južnej Ameriky; pozri *Kontinentálne proroctvo*

http://en.wikipedia.org/wiki/Visions_of_the_Daughters_of_Albian

W. Blake: Frontispice z knihy „Predstavy dcér Aklbionu“ (1793)

predsunutá bašta - bašta predsunutá

predtucha - pozri *kôň*; *budúcnosť*, *veštenie*

predžah/predžeh - prvé vypaľovanie pri výrobe *porcelánu*, pri ktorom za teploty 950°C vzniká *biskvit*

prefigurácia - lat. pre – predpona s významom „pred, nad“; *figúra* – „vzorec, obrazec“

-v úzkom význame „*predobraz*“ (porovnaj *archetyp*); pozri *bible pauperum* (Beliana); *figúra 2*; *Jób*, *Abrahám*, *Orfeus*

preglejka - drevená doska z niekoľkých vrstiev na seba lepených dýh; užívaná aj ako *podklad* pre *olejomalbu*; pozri *maliarska doska*

M. Gubin: Ďateľ (preglejka, 21.st.)

prehistoria - nepresný ale zaužívaný termín historických vied, zahrnujúci obdobie od vzniku človeka po rozpad prvotnopospolnej spoločnosti; porovnaj *pravek*

prehistorická Európa - *Európa prehistorická*

prehistorické umenie - *praveké umenie*

prehistorické venuše - *venuše prehistorické*

Prechod cez Červené more - v *kresťanstve* je prechod Židov cez Červené more (*Exodus 14*) je chápaný ako predobraz veľkonočného tajomstva; pozri *Biela sobota*; *Veľká noc*, *pesach* (*Bergdolt*); *Mojžiš*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Esodo_\(evento_storico\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Esodo_(evento_storico))

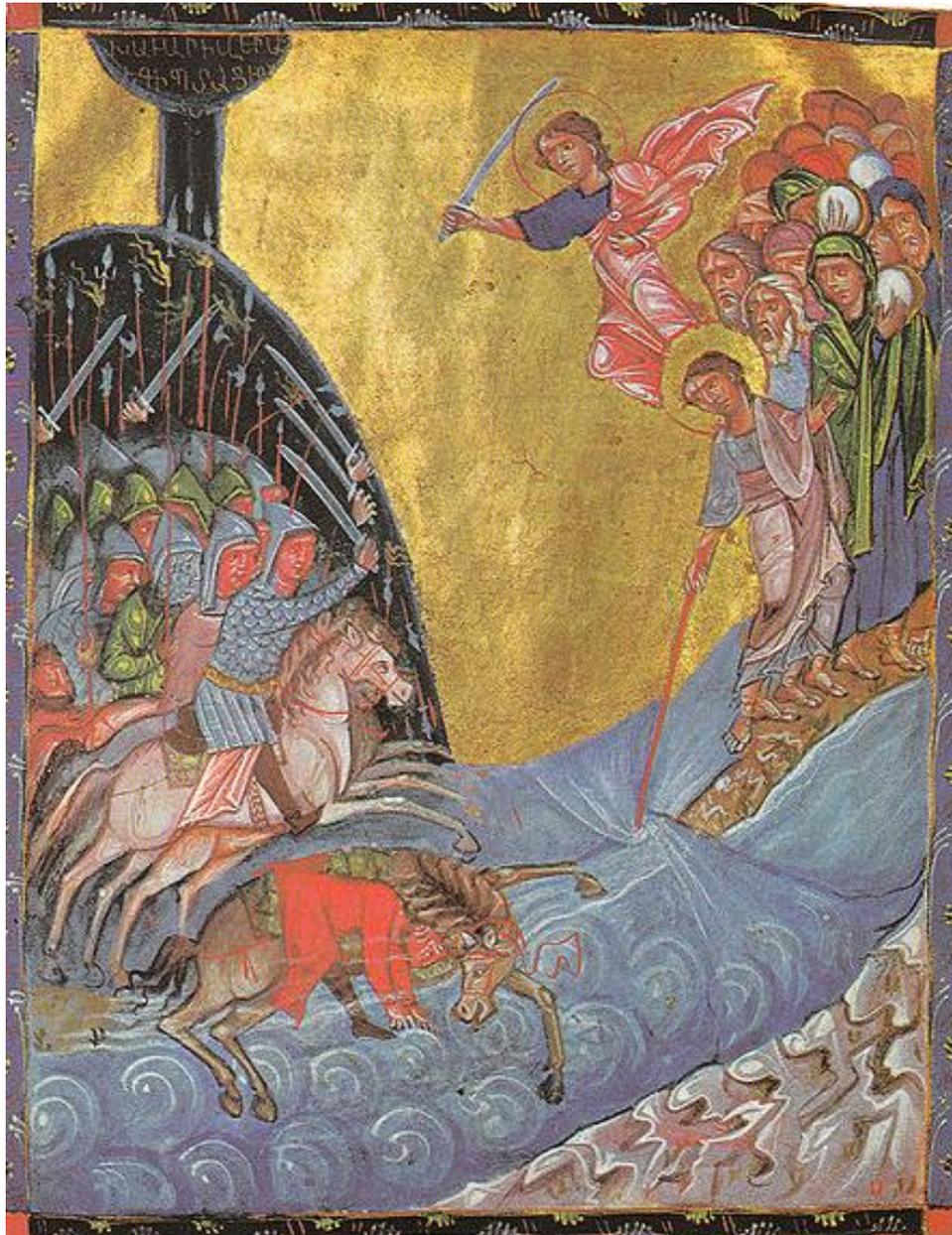
<http://www.tali-virtualmidrash.org.il/SearchResultsEng.aspx?ts=8>

https://en.wikipedia.org/wiki/Crossing_the_Red_Sea

https://www.google.sk/search?q=Dore%3E+The+Egyptians+drowned+in+the+red+sea&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&imgil=edWIO_-SsUa-OM%253A%253Ba4qvR9J1U3JEyM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.dreamstime.com%25252Fstock-photography-egyptians-drowned-red-sea-picture-holy-scriptures-old-new-testaments-books-collection-published-image31893182&source=iu&pf=m&fir=edWIO_-SsUa-OM%253A%252Ca4qvR9J1U3JEyM%252C_&usg=_pLVLzkDfOwDJlcB7Lgry8L8nP4%3D&ved=0CCwQyjc&ei=CMedVMahEaj9ywON6ICoCw#facrc=&imgdii=&imgrc=edWIO_-SsUa-OM%253A%253Ba4qvR9J1U3JEyM%253Bhttp%253A%252F%252Fthumbs.dreamstime.com%252Fz%252Fegyptians-drowned-red-sea-picture-holy-scriptures-old-new-testaments-books-collection-published-31893182.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.dreamstime.com%252Fstock-photography-egyptians-drowned-red-sea-picture-holy-scriptures-old-new-testaments-books-collection-published-image31893182%3B1300%3B1136

Prechod Židov cez Červené more (freska, Dura-Europos, Sýria, 100 pr.Kr.)

Toros Roslin: Prechod cez Červené more (iluminácia z rukopisu Mesropa Mashtots, Arménsko, 1266)

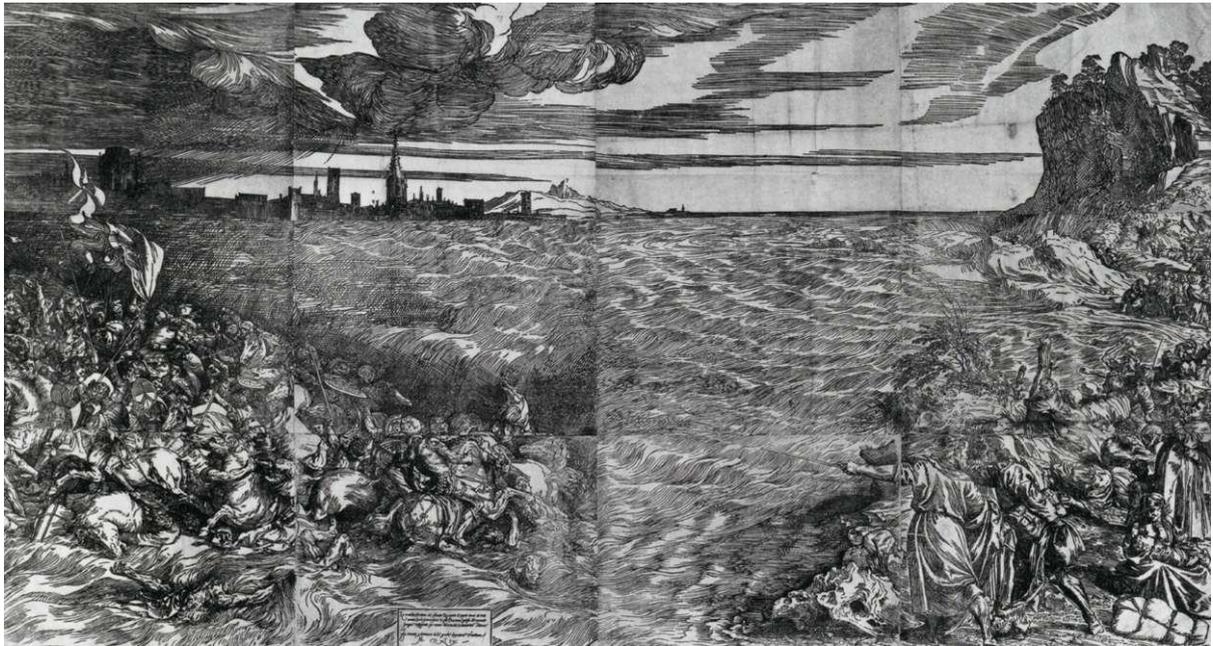
W. de Brailes: Prechod cez Červené more (Walters rukopis, 1250)

B. di Fredi: Prechod cez Červené more (freska kostola San Gimignano, Taliansko, 1356)

M. Wolgemut, W. Pleydenwurff, H. Schedel: Prechod cez Červené more (kolorovaný drevoryt, Norimberská kronika, 1493)

Tizian: Utopenie faraónovho vojska v Červenom mori (16.st.)

L. Giordano: Prechod cez Červené more (17.st.)

S. de Vos: Izraeliti po prekročení Červeného mora (1641)

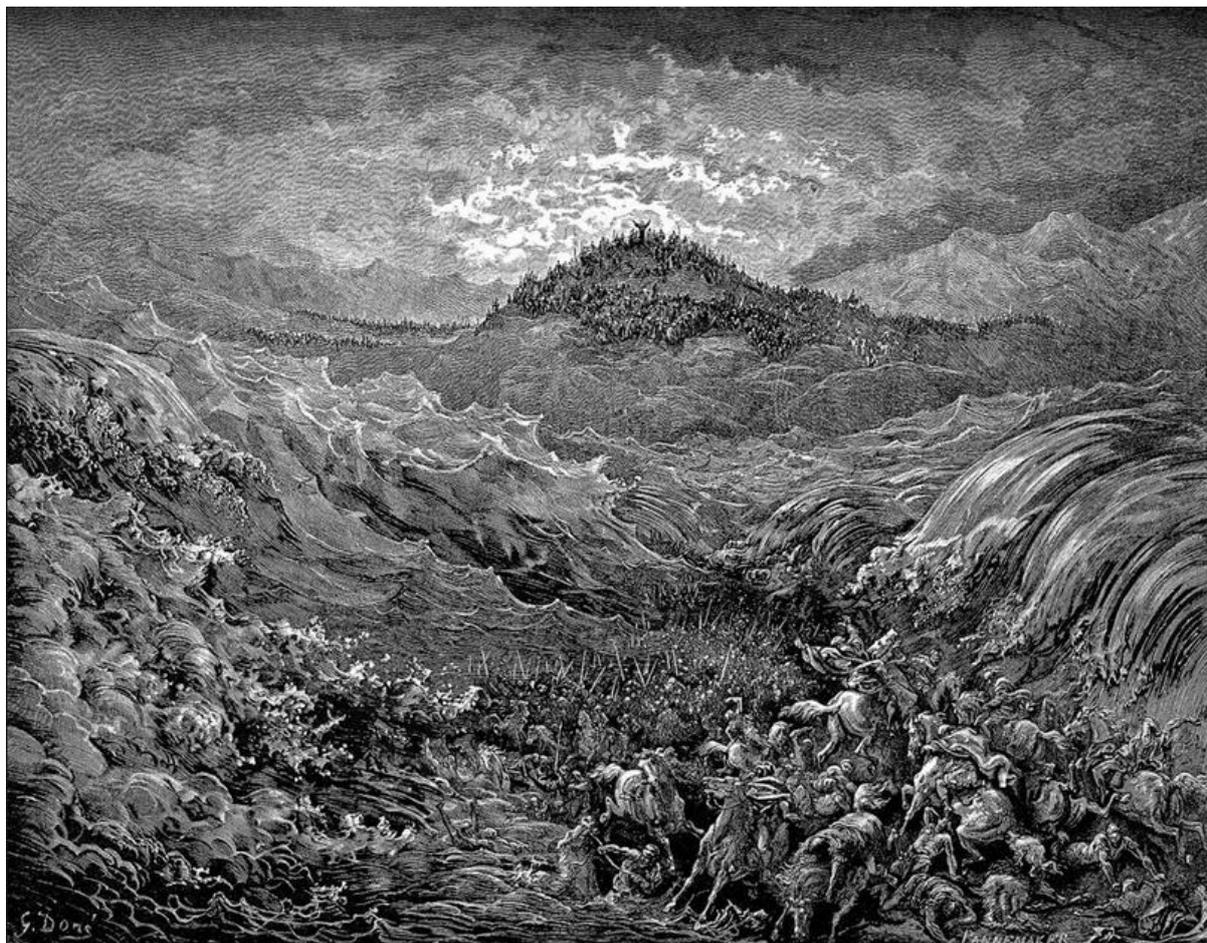
M. Pepijn: Prechod cez Červené more (1626)

F. Francken II: Prechod detí Izraela cez Červené more (17.st.)

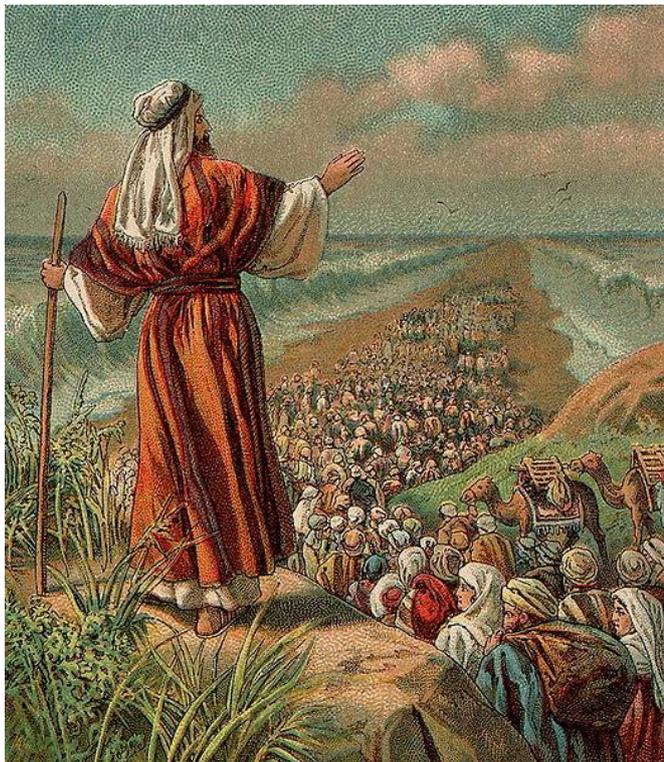
Okruh P. Trogera, (pôvodné určenie Slovenský maliar z 1.polovice 18.storočia): Prechod Izraelitov cez Červené more (1700-1750)

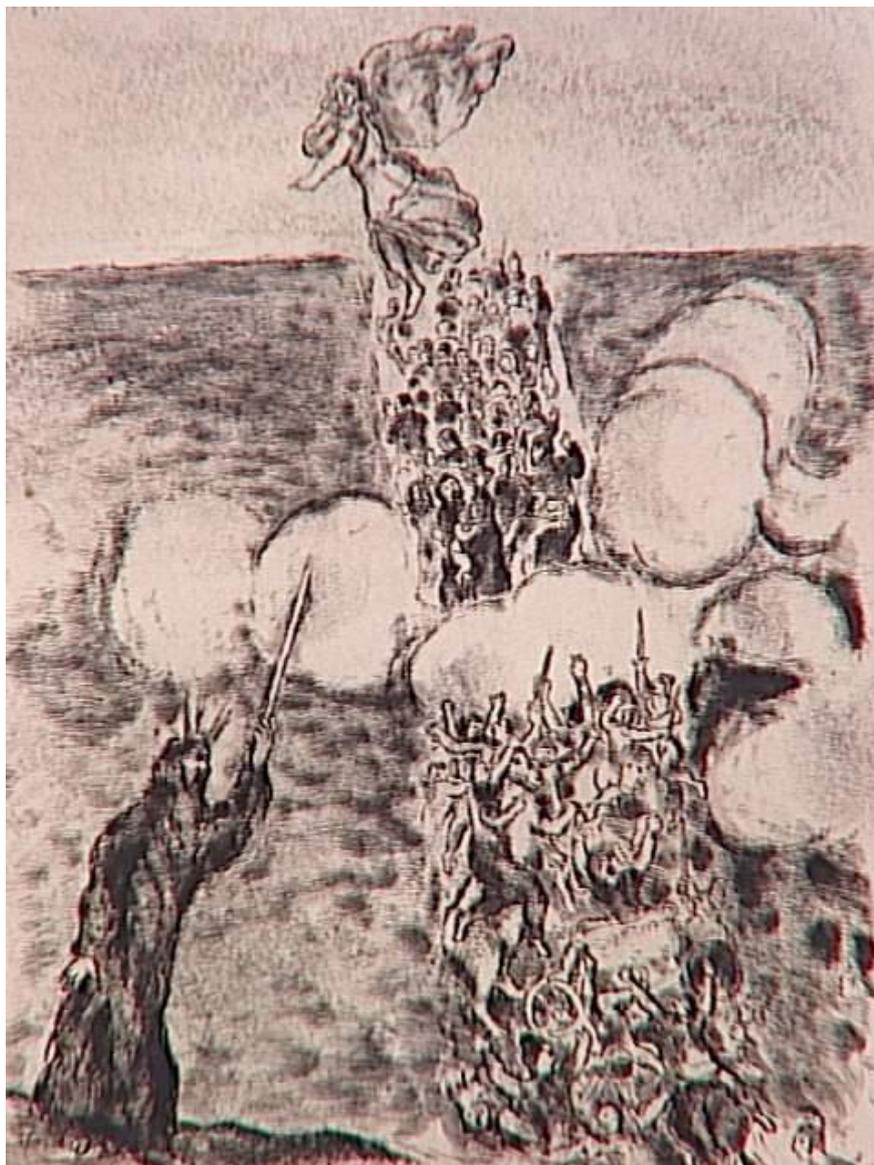
G. Doré: Mojžiš pri Červenom mori (drevoryt, 1866)

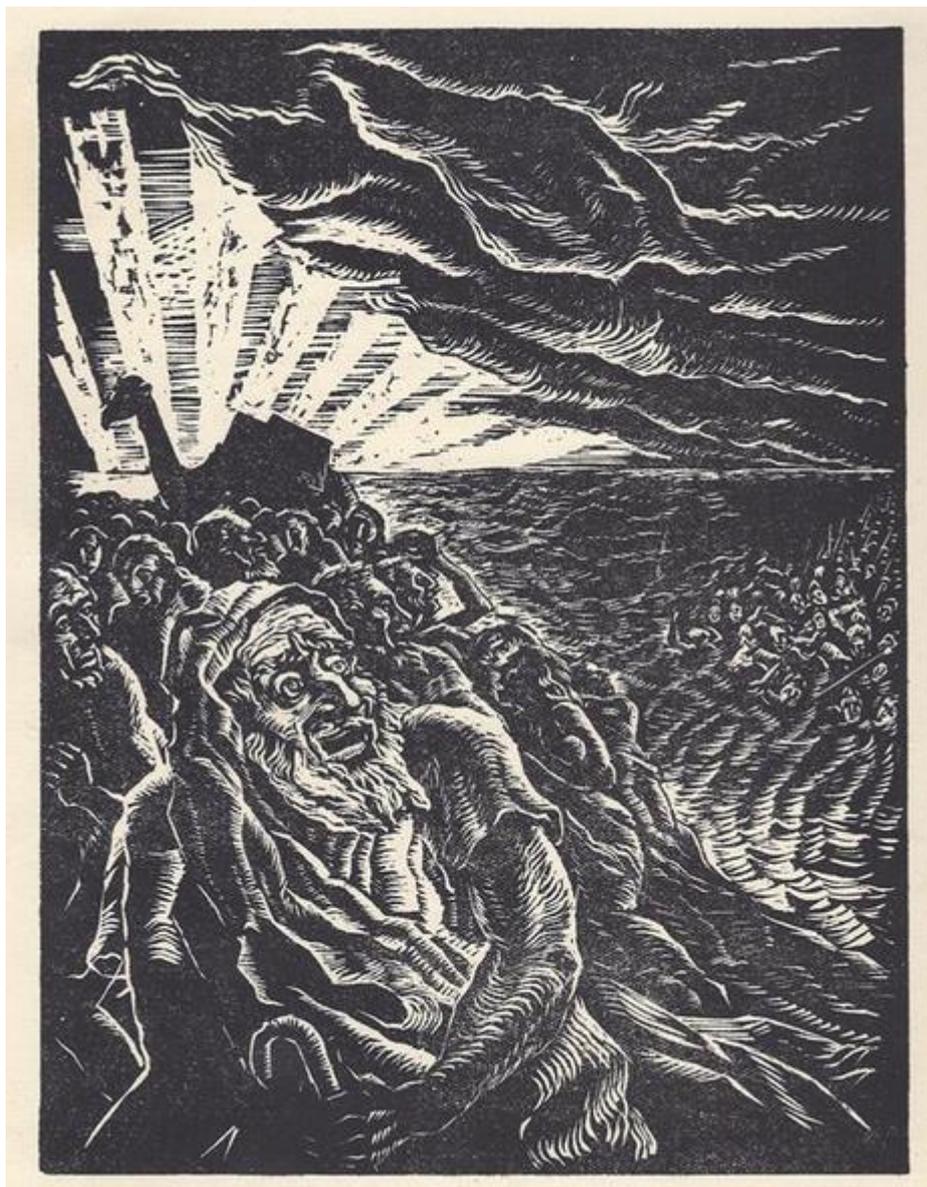
I. Kramskoj: Modlitba Mojžiša potom, čo Izraeliti prešli cez Červené more (1861)

Prechod Židov cez Červené more (biblická ilustrácia)

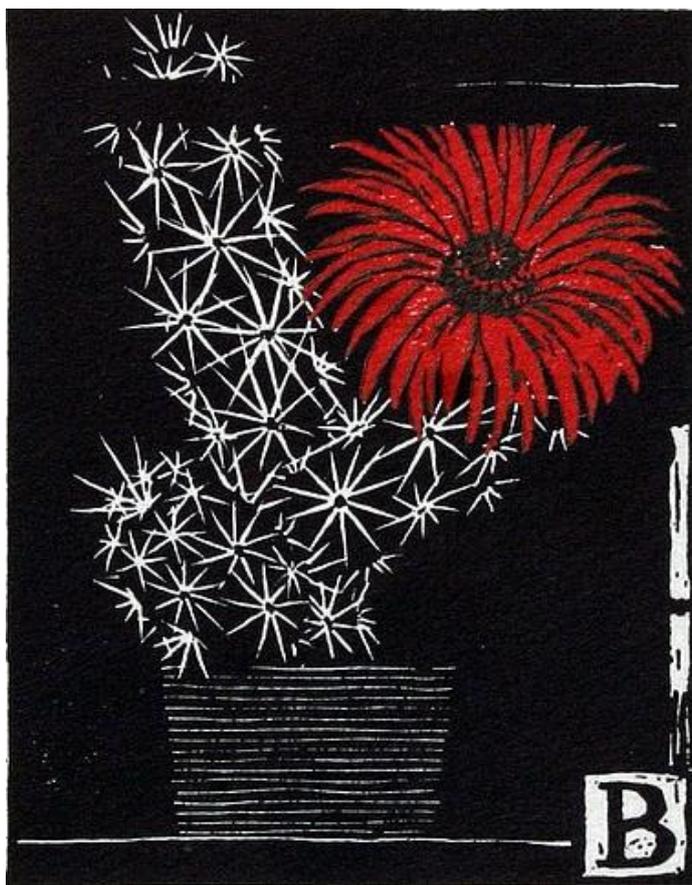
M. Chagall: Prechod cez Červené more (1934)

J. Steinhardt: Mojžiš pri Červenom mori (1972)

Preissig Vojtěch - (1944);

http://www.galerieart.cz/symbolismus_vojtech_preissig.htm

V. Preissig: Červený kvet (farebný drevoryt, 1911)

V. Preissig: Dom pod stromami (lept, rytina, 10.roky 20.st.)

V. Preissig: Jar v Prahe (zinkografie, 20.st.)

prejza - český termín pre strešnú krytinu *kôrku/korýtko*; pozri *krytina*

prejzová strecha - usporiadanie pokruhových strešných *škridiel* používané najmä v južnej Európe; spodné škridle/*korýtká* sú široké a ležia tesne vedľa seba, medzeru medzi nimi vyplňa užší *hák*; korýtko a hák vypálené v jednom celku tvoria tzv. *kláštornú škridlu*; pozri *mních 3*

preklad - *nadpražie*

prekliatie Abelrichovo - *Abelrichovo prekliatie*

„prekliati maliari“ - *peintre maudits*

prekrižené prsty - *prsty prekrižené*

„prekročiť **Rubikon**“ - urobiť dôležité rozhodnutie; pôvodne narážka na udalosť z 49 pr.Kr., keď *Caesar* s vojskom prekročil rieku *Rubicon* medzi Predalpskou *Galliou* a Italiou, aby zaútočil na Rím a začal občiansku vojnu; pozri *Rímska ríša*

prelát - cirkevný hodnosťár s cirkevnoadministratívou mocou a jurisdikciou; pozri *pápež, opát, biskup, kardinál; ornát, superpelliceum/rocheta*

Biskup a mních s nadpisovými páskami: „Preláti a kňazi nesmú byť súdení lakmi a svetským súdom“ (Jenský kódex, prelom 15.-16.st.)

prelatúra - súčasť veľkého *kláštora*, obydlie opáta, reprezentatívnym riešením a veľkosťou blízke *zámku*; jeho honosná budova zvyčajne zvonku uzavretej časti (*klauzury*); prelatúry časté od 16.-18.st.; pozri *konvent*

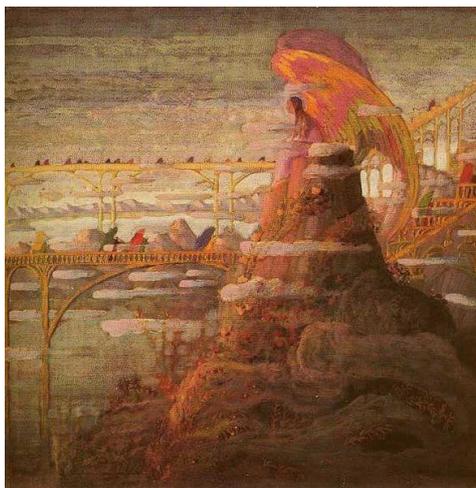
prelínanie farby - efekt, ktorý vzniká prelínaním svetlých a tmavých farieb do povrchu, častý sprievodný rys *gvašu*; pozri *priepustnosť*

prelomený frontón - pozri *frontón trojuholníkový prelomený*, *frontón segmentový prelomený*

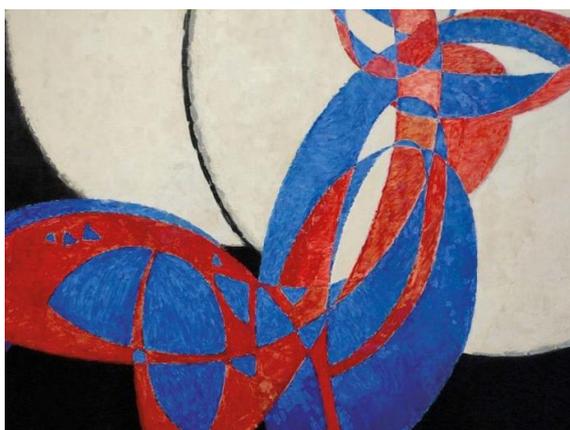
prelomený profil - *profil prelomený*

prelomený štít - *štít prelomený*

preludium -

M. K. Čiurlionis: Preludium a fuga

F. Kupka: Dvojfarebná fuga